
UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Pachatel a jeho motivace ke spáchání
trestného jednání, činu**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
JUDr. Šebek Jiří

Vypracoval:
Petr Červenka

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Pachatel a jeho motivace ke spáchání trestného činu, jednání* zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Kuřimi dne 20.8.20012

.....

Poděkování

Děkuji panu JUDr. ŠEBEK Jiří za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Jitce za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Petr Červenka

OBSAH

I. ÚVOD

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. Pachatel a společnost
2. Nejčastější druhy trestné činnosti
3. Motivační činitelé ovlivňující jednání člověka
4. Postoj veřejnosti k trestné činnosti
5. Důvody spáchání trestného činu u netrestaných osob
 - 5.1. Majetkové poměry
 - 5.2. Alkohol a drogy
 - 5.3. Skupina, komunita a trestná činnost
 - 5.4. Osobnostní problémy
 - 5.5. Vědomé páchaní trestné činnosti
6. Důvody spáchání trestného činu u trestaných osob
 - 6.1. Ztráta nebo nenalezení zaměstnání
 - 6.2. Majetkové poměry
 - 6.3. Alkohol a drogy
 - 6.4. Skupina, komunita a trestná činnost
 - 6.5. Osobnostní problémy
 - 6.6. Špatné vazby a kontakty z minulosti
 - 6.7. Vědomé páchaní trestné činnosti

III. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Výzkum – Anonymní dotazník mezi odsouzenými
2. Rozhovory s odsouzenými
3. Kazuistiky
4. Vyhodnocení a interpretace výsledků

IV. ZÁVĚR

1. Resumé
2. Anotace
3. Seznam použité literatury
4. Odkazový a poznámkový aparát
5. Seznam symbolů a zkratek
6. Seznam příloh

II. TEORETICKÁ ČÁST

1. Pachatel a společnost

Na začátku je potřeba vymezit jednotlivé pojmy vztahující se k této problematice.

Pachatel (od páchat, spáchat) nebo **delikvent** znamená osobu, která spáchala nějaký zločin. V kriminalistice a v trestním právu je pachatel subjekt trestného činu.

Pro trestní odpovědnost je důležitý věk - kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.

Rovněž tak, kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

Toto ustanovení se však nepoužije, přivede-li se pachatel do stavu nepřičetnosti, byť i z nedbalosti, požitím alkoholického nápoje, drogy nebo omamného prostředku.

Je ještě jedna výjimka z trestnosti a tou je nutná obrana:

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněným trestním zákonem, není trestným činem.

Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti útoku.

K tématu Pachatel je třeba uvést, že trestný čin je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně.

Společnost je skupina jednotlivců, která je charakterizována společnými zájmy a může mít i svou vlastní kulturu a instituce. Členové společnosti mohou pocházet z různých etnických skupin, mohou ale mít i různý věk, pohlaví, státní příslušnost a náboženské vyznání. Společnost může být například národ, třeba jako Arabové, nebo občané státu, jako třeba Švýcarsko, nebo i širší kulturní skupina, jako třeba západní kultura.

Občanská společnost je abstraktní pojem, zahrnující veškeré organizace, sdružující občany na dobrovolné bázi. Vymezit ji lze také jako organizované aktivity občanů, které nejsou spojeny se státními strukturami nebo komerčními organizacemi. Tento termín je používán především v teoretických pracích, zatímco autoři empirických studií častěji užívají přesně vymezených pojmů nevládní neziskové organizace (NGOs) nebo třetí sektor, které ale zahrnují jen část organizací, tvořících občanskou společnost.

Vztah pachatele a společnosti je již z podstaty věci negativně orientován. Společnost nepotřebuje osoby, narušující pořádek a páchatel trestnou činnost. Ve společnosti jsou jasně vymezena pravidla, která určují zákony a nařízení jednotlivých institucí a pachatel je ten, který se snaží pravidla porušovat nebo je již porušil a tím narušuje chod celé společnosti, tak jak byla nastavena zákonnými normami a nařízeními. Pachatel svým jednáním narušuje soužití občanů a také soukromé vlastnictví. Potom je to vztah občan a pachatel, kde platí specifické normy a zákonitosti ve vztahu těchto dvou stran.

Trestně právní vymezení pojmu pachatel

Osobnost pachatele stojí v popředí zájmu především práva trestního jako určité kvality subjektu trestného činu. Osobnost pachatele se totiž (jak si ukážeme níže) promítá jak do formální, tak i do materiální stránky trestného činu. Je proto nezanedbatelným kritériem jak v procesu samotného páchání trestného činu, tak i v procesu soudního rozhodování o vině a trestu, kde se osobnost pachatele promítá do základního principu ukládání trestu, do principu adekvátnosti trestu. Rozhodnutí soudu o uznání viny pachatele společně s rozhodnutím o druhu a výměře trestu však trestní proces nezavršuje. Tím, co tento proces završuje, je až výkon soudem uloženého trestu. Osobnost pachatele je tak předmětem trestního práva hmotného nejen z hlediska viny a trestu, ale také z hlediska výkonu trestněprávní sankce, kde je osobnost pachatele předmětem penitenciární individualizace trestu. Z hlediska trestního práva procesního pak osobnost pachatele probíhá po linii podezřelý, obviněný, obžalovaný a odsouzený, event. propuštěný z výkonu trestu odnětí svobody.

Již samotný pojem osobnost pachatele svědčí o tom, že kromě výše uvedeného trestního práva je nutno osobnost pachatele vnímat také jako určitou psychologickou kvalitu. Je to přece právě osobnost, která je základním předmětem zkoumání vědní disciplíny psychologie. Trestní právo se bez odborných psychologických znalostí problematiky osobnosti jen těžko obejde. Zvláště to pak platí pro námi sledované pachatele násilných trestných činů. Velké procento těchto jedinců se vyznačuje psychopatologií své osobnosti, ať již ve směru chybné socializace osobnosti nebo ve směru poruch osobnosti. Náležitě soudní rozhodování se proto ve věcech násilné kriminality (např. v oblasti možné nápravy pachatele nebo v oblasti posuzování příčetnosti) jen těžko obejde bez vyjádření znalce psychologa.

Pachatel a jeho osobnost jsou však zkoumány i v jiných souvislostech, než to činí trestní právo či obecná psychologie. Pachatel je spojen s fenoménem soudobé společnosti, s kriminalitou. Je tedy předmětem zájmu také věd o kriminalitě, věd primárně se zabývajících kriminálním chováním lidí, reprezentovaných pomocnými obory trestního práva: kriminologií, kriminalistikou. Vzhledem k tomu, že následkem násilné trestné činnosti by měl být trest, který dostatečně ochrání společnost, je osobnost pachatele zkoumána také z hlediska účinnosti trestněprávní sankce v rámci oboru penologie. Jednotlivé poznatky všech výše uvedených věd jsou pak inspirací trestního práva a trestní politiky.

Osobnost pachatele je skutečně multidisciplinárním pojmem. Chceme-li opravdu proniknout do problematiky osobnosti pachatele, je nutno zvažovat tento termín ve všech výše uvedených souvislostech. Jen tak povede tato práce ke skutečně v praxi uplatnitelným poznatkům a nejen k jakémusi povrchnímu popsání násilné činnosti.

Následující text této kapitoly je věnován osobnosti pachatele z hlediska obecné psychologie. Osobnost je v tomto ohledu záležitostí velice komplikovanou, jejíž detailní popis v této práci možný není a není ani cílem této práce.

Jde tedy skutečně pouze o úvod do psychologie osobnosti pachatele, zároveň však byly v tomto úvodu z problematiky osobnosti vybrány instituty vážící se k násilné trestné činnosti.

Pro utvoření si celistvé představy o pojmu osobnosti pachatele je problematika osobnosti pachatele z hlediska obecné psychologie doplněna o kriminologický náhled na pachatele a jeho osobnost, který je pro celistvý pohled na osobnost pachatele zcela nezbytný. Ostatní možné pohledy na osobnost pachatele jsou pak předmětem jiných kapitol této práce.

Kriminologie chápe obvykle osobu pachatele šířeji než trestní právo, nejen jako osobu, která se dopustila činu, který platný trestný zákon vymezuje jako trestný čin, ale zkoumá i osobnost pachatele. Věnuje pozornost i osobám, které svým věkem (děti) nebo stavem vědomí (nepříčetnost) orgány činné v trestním řízení trestně nestíhají. Zabývá se též problematikou osob, které již trest za spáchaný trestný čin odpykaly, ale i tzv. potenciálními pachateli trestných činů.

Pachatel může být pouze osoba fyzická, příčetná, která dosáhla věku 15-ti let. Pachatel trestného činu je osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu.

Osobnost pachatelů

Osobnost – v nejobecnější rovině je chápána jako organický celek duševního života člověka zahrnující jak biologický základ jedince, tak i společenské podmínky jeho života včetně společenských vztahů.

Osobnost je v kriminologii stejně jako v psychologii studována jako specifikum konkrétního jedince a jako specifikum odlišností, příp. shody s osobnostmi dalších jedinců, příp. skupin jedinců.

Osobnost v náročných životních situacích

„Agresivní chování je obvykle prostředkem, jak dosáhnout uspokojení, kterému stojí v cestě určité překážky“.

Agrese velmi často představuje obranný mechanismus osobnosti na zátěžové situace (zde na situaci frustrace), které kladou na jedince zvýšené nároky jak po stránce tělesné, tak i psychické, a které způsobují jisté změny v jeho chování.

Jedinec se snaží těmto náročným situacím přizpůsobit, adaptovat se na ně, a to buď útokem či únikem.

I přesto, že náročné životní situace působí na jedince velkým tlakem, je nutno z hlediska násilného chování podotknout, že preference určité varianty adaptačního mechanismu (útok, únik) nebývá náhodná. Mechanismy adaptace vycházejí z minulých zkušeností. Jestliže přinášely někdy alespoň nějaký pozitivní efekt, zafixují se a člověk má tendenci je opakovat. Stanou se základem jeho obranné strategie, která má trvalejší charakter.

Osobnost pachatele je problematikou velice rozsáhlou a komplikovanou. Problematikou, na kterou lze nahlížet z několika hledisek a která pro své komplexní pochopení vyžaduje znalosti a zkoumání hned několika vědních oborů.

V praxi (policejní, soudní) jsou součástí popisu osoby a osobnosti pachatele tyto charakteristiky :

- *Sociodemografické (věk, pohlaví, trestně právní údaje o pachateli a jeho činu, včetně předpokládané motivace)*
- *Informace o společenském a sociálním začlenění pachatele (s důrazem na jeho asociální a antisociální projevy)*
- *Osobní a rodinná anamnéza, včetně kriminální*
- *Znalecké posudky (psychiatrické, psychologické, sexuologické – pouze v některých případech)*

Při hlubším **zkoumání pachatelů trestných činů** je pozornost vědeckých pracovníků zaměřena především na :

- *Zjištění podmínek psychického formování pachatelovy osobnosti (v rodině, škole atd.).*
- *Zjištění kriminogenních podmínek konkrétní situace (s ohledem na zvláštnosti dané osobnosti), které mohly ovlivnit spáchání trestného činu.*
- *Analýzu sociálně psychických vlastností osobnosti (názory, zvyky, obsah a úroveň zájmů a potřeb, charakterové zvláštnosti atd.) včetně předpokladů pro pozdější nápravu pachatele a jeho společensky žádoucí sociální začlenění.*
- *Zjištění motivace pachatele v širších souvislostech.*
- *Zjištění předcházející trestné činnosti*

2.Nejčastější druhy trestné činnosti

Trestný čin (§13 tr. zákona)

(1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

Přečiny a zločiny (§14 tr. zákona)

(1) Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.

(2) Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

(3) Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Zákon č.40/2009, Trestní zákon

§140	Vražda
§141	Zabití
§143	Usmrcení z nedbalosti
§145	Těžké ublížení na zdraví
§146	Ublížení na zdraví
§150	Neposkytnutí pomoci
§158	Rvačka
§171	Omezování osobní svobody
§173	Loupež
§174	Braní rukojmí
§175	Vydírání
§178	Porušování domovní svobody
§185	Znásilnění
§187	Pohlavní zneužití
§205	Krádež
§209	Podvod
§210	Pojistný podvod
§211	Úvěrový podvod
§228	Poškození cizí věci
§233	Padělání a pozměnění peněz
§274	Ohrožení pod vlivem návykové látky
§279	Nedovolené ozbrojování
§283	Nedovolená výr. a jiné nakládání. s omam. a psychotropními. látkami a s jedy
§291	Šíření toxikomanie

ÚČEL TRESTU

Slovo trest je jedno z těch mnoha slov, jejichž význam je každému zdánlivě zřejmý. Trestem může být odepření možnosti dívat se na televizi, stejně jako zbavení svobody pohybu či v krajním případě i života.

TRADIČNÍ MODEL UPLATŇOVÁNÍ SPRAVEDLNOSTI

Po dlouhou dobu byla představa trestu v justici i mezi laickou veřejností redukována převážně na **trest odnětí svobody, který izoluje odsouzeného od ostatní společnosti** a brání mu tak v dalším pokračování v trestné činnosti.

OBNOVUJÍCÍ (RESTORATIVE) JUSTICE

- je jedním z moderních myšlenkových proudů, který se pokouší o hledání řešení nejen tohoto problému, ale i o duchovní obrodu celého trestního systému.

Risy/aspekty obnovující justice

V praktické rovině je kladen důraz na využití **vyjednávání (mediace) mezi obětí a pachatelem**. Ta ve vhodných případech umožňuje, aby trestným činem dotčení lidé měli sami možnost se podílet na nalézání podoby spravedlnosti, na obnovení konfliktem narušeného společenského vztahu.

Velký význam je přisuzován i **využívání alternativních trestů**, které dávají odsouzenému možnost vyhnout se, či účinně omezit důsledky stigmatizace záznamu v Rejstříku trestů a nevytrhávají jej z jeho rodinného a sociálního prostředí. Odsouzený se tak nedostává do kontaktu s vězeňskou subkulturou a je mu nabídnuta příležitost aktivně odčinit své provinění.

Restorativní přístup neodmítá a priori tradiční sankce spojené s odnětím svobody. Chce tam, kde je to možné, nabídnout pachatelům šanci své provinění aktivně odčinit a vrátit se k běžnému životu bez zkušenosti s pobytem za mřížemi.

ALTERNATIVNÍ TRESTY A OPATŘENÍ

Druhy alternativních opatření

Upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence (§ 47 trestního zákona)

(1) Soud může upustit od potrestání i tehdy, jestliže pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a soud má za to, že ochranné léčení (§ 99), které zároveň ukládá, zajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest. Tohoto ustanovení se nepoužije, jestliže si pachatel stav zmenšené přičetnosti nebo duševní poruchu přivodil, byť i z nedbalosti, vlivem návykové látky.

(2) Soud může upustit od potrestání i tehdy, jestliže pachatel spáchal zločin ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a nelze přitom očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti, a soud má za to, že zabezpečovací detence (§ 100), kterou pachateli zároveň ukládá, zajistí ochranu společnosti lépe než trest.

Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 trestního zákona)

(1) Za podmínek uvedených v § 46 odst. 1 nebo 2 může soud podmíněně upustit od potrestání a stanovit dohled nad pachatelem, považuje-li za potřebné po stanovenou dobu sledovat chování pachatele.

(2) Při podmíněném upuštění od potrestání stanoví soud zkušební dobu až na jeden rok a zároveň uloží pachateli dohled (§ 49 až 51).

(3) Pachateli, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil.

(4) Soud může jako přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uložit zejména

- a) podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace,
- b) podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy,

- c) podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle tohoto zákona,
- d) podrobit se vhodným programům psychologického poradenství,
- e) zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- f) zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob,
- g) zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek,
- h) zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek,
- i) uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku,
- j) veřejně se osobně omluvit poškozenému, nebo
- k) poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění.

(5) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v odstavci 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

(6) Jestliže pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil; jinak rozhodne o uložení trestu, a to popřípadě již během zkušební doby.

(7) Neučinil-li soud do jednoho roku od uplynutí zkušební doby rozhodnutí podle odstavce 6, aniž na tom měl pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, vinu, má se za to, že se osvědčil.

(8) Bylo-li vysloveno, že se pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, osvědčil, anebo má-li se za to, že se osvědčil, hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen.

Druhy alternativních trestů

Charakteristika

Alternativním trestem je v zásadě každý trest, při kterém nedochází k omezení osobní svobody odsouzeného.

Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody (§81 tr. zákona)

1) Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu.

(2) Povolení podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody se netýká výkonu ostatních trestů uložených vedle tohoto trestu.

Obecně prospěšné práce (§62 tr. zákona)

(1) Soud může uložit trest obecně prospěšných prací, odsuzuje-li pachatele za přečin; jako samostatný trest může být trest obecně prospěšných prací uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(2) Soud trest obecně prospěšných prací zpravidla neuloží, jde-li o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných prací v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na trest odnětí svobody podle § 65 odst. 2.

(3) Trest obecně prospěšných prací spočívá v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných činnostech ve prospěch obcí, nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností. Práce nesmí sloužit výdělečným účelům odsouzeného.

Podstatou trestu obecně prospěšných prací je povinnost odsouzeného vykonat ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům:

- osobně
- bezplatně
- ve svém volném čase

Za obecně prospěšné účely se považují práce ve prospěch obce, státních či jiných neziskových institucí. **Práce v žádném případě nesmí sloužit k výdělečným účelům.**

Uložený trest se počítá na hodiny a ukládá se v rozmezí 50 až 00 hodin. Na jejich vykonání má odsouzený lhůtu jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu. Pokud odsouzený trest zaviněně ve stanovené lhůtě nevykoná, jsou mu neodpracované hodiny přeměněny na trest odnětí svobody, přitom každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se počítá za jeden den odnětí svobody.

Trest je vykonáván v místě bydliště odsouzeného. Odsouzený má možnost ze závažných důvodů si požádat o výkon trestu i jinde (např. v místě, kde je zaměstnán). Soud, do jehož působnosti spadá bydliště odsouzeného, je pak pověřen nařízením a kontrolou (ve spolupráci s Probační a mediační službou) výkonu trestu, a to i v případě, že pravomocný rozsudek byl vynesena jiným soudem.

Další alternativní tresty širšího pojetí:

Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem (§84 tr.z.)

Je-li třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat chování pachatele a poskytnout mu potřebnou péči a pomoc ve zkušební době, může soud za podmínek uvedených v § 81 odst. 1 podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta za současného vyslovení dohledu nad pachatelem. Na výkon dohledu se užívá obdobně ustanovení § 49 až 51.

(1) Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu.

(2) Povolení podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody se netýká výkonu ostatních trestů uložených vedle tohoto trestu.

Peněžítý trest (§67 tr.z.)

(1) Peněžítý trest může soud uložit, jestliže pachatel pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.

(2) Bez podmínek odstavce 1 může soud uložit peněžítý trest pouze v případě, že

a) trestní zákon uložení tohoto trestu za spáchaný trestný čin dovoluje, nebo

b) ho ukládá za přečin a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele nepodmíněný trest odnětí svobody současně neukládá.

(3) Jako samostatný trest může být peněžítý trest uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

Výměra peněžitého trestu (§68 tr.z.)

(1) Peněžítý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb.

(2) Denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč.

(3) Počet denních sazeb soud určí s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Výši jedné denní sazby peněžitého trestu stanoví soud se zřetelem k osobním a majetkovým poměrům pachatele. Přitom vychází zpravidla z čistého příjmu, který pachatel má nebo by mohl mít průměrně za jeden den.

(4) Příjmy pachatele, jeho majetek a výnosy z něj, jakož i jiné podklady pro určení výše denní sazby mohou být stanoveny odhadem soudu.

(5) Soud v rozhodnutí uvede počet a výši denních sazeb. Nelze-li od pachatele podle jeho osobních a majetkových poměrů očekávat, že peněžítý trest ihned zaplatí, může stanovit, že peněžítý trest bude zaplacen v přiměřených měsíčních splátkách; přitom může určit, že výhoda splátek peněžitého trestu odpadá, jestliže pachatel nezaplatí dílčí splátku včas.

(6) Peněžítý trest soud neuloží, je-li zřejmé, že by byl nedobytný.

(7) Zaplacené částky peněžitého trestu připadají státu.

Trest zákazu činnosti (§73 tr.z.)

(1) Soud může uložit trest zákazu činnosti na jeden rok až deset let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností.

(2) Trest zákazu činnosti jako trest samostatný může soud uložit pouze v případě, že trestní zákon uložení tohoto trestu za spáchaný trestný čin dovoluje a jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Trest zákazu činnosti spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje výkon určitého zaměstnání, povolání nebo funkce nebo takové činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis.

Soud může uložit trest zákazu činnosti na jeden rok až deset let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností.

Trest vyhoštění (§80 tr.z.)

(1) Soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky, trest vyhoštění z území České republiky, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem; jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(2) S přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, možnostem nápravy a poměrům pachatele a ke stupni ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu může soud uložit trest vyhoštění ve výměře od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou.

(3) Soud trest vyhoštění neuloží, jestliže

a) se nepodařilo zjistit státní příslušnost pachatele,

b) pachateli byl udělen azyl nebo doplňková ochrana podle jiného právního předpisu,

c) pachatel má na území České republiky povolen trvalý pobyt, má zde pracovní a sociální zázemí a uložení trestu vyhoštění by bylo v rozporu se zájmem na spojování rodin,

d) hrozí nebezpečí, že pachatel bude ve státě, do kterého by měl být vyhoštěn, pronásledován pro svoji rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, příslušnost k určité sociální skupině, politické nebo náboženské smýšlení, nebo jestliže by vyhoštění vystavilo pachatele mučení či jinému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení anebo trestu,

e) pachatel je občanem Evropské unie nebo jeho rodinným příslušníkem bez ohledu na státní příslušnost a má na území České republiky povolen trvalý pobyt anebo je cizincem s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývacího rezidenta na území České republiky podle jiného právního předpisu, neshledá-li vážné důvody ohrožení bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku,

f) pachatel je občanem Evropské unie a v posledních 10 letech nepřetržitě pobývá na území České republiky, neshledá-li vážné důvody ohrožení bezpečnosti státu, nebo

g) pachatelem je dítě, které je občanem Evropské unie, ledaže by vyhoštění bylo v jeho nejlepším zájmu.

Trest zákazu pobytu (§75 tr.z.)

(1) Soud může uložit trest zákazu pobytu na jeden rok až deset let za úmyslný trestný čin, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku; trest zákazu pobytu se nesmí vztahovat na místo nebo obvod, v němž má pachatel trvalý pobyt.

(2) Trest zákazu pobytu může být uložen jako samostatný trest za trestný čin, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje tři léta, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Soud může uložit pachateli na dobu výkonu tohoto trestu přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil.

(4) Jde-li o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit, a to samostatně nebo vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4, též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

(5) Do doby výkonu trestu zákazu pobytu se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává; rozhodnutí podle odstavců 3 a 4 činí soud až po výkonu trestu odnětí svobody nebo po podmíněném propuštění.

(6) Trest zákazu pobytu spočívá v tom, že se odsouzený nesmí po dobu výkonu tohoto trestu zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu; k přechodnému pobytu na takovém místě nebo v takovém obvodu v nutné osobní záležitosti je třeba povolení.

Trest propadnutí majetku (§66 tr.z.)

(1) Soud může vzhledem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele uložit trest propadnutí majetku, odsuzuje-li pachatele k výjimečnému trestu anebo odsuzuje-li jej za zvlášť závažný zločin, jímž pachatel pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.

(2) Bez podmínek odstavce 1 může soud uložit trest propadnutí majetku pouze v případě, že trestní zákon uložení tohoto trestu za spáchaný zločin dovoluje; jako samostatný trest může být trest propadnutí majetku uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a k osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Propadnutí majetku postihuje celý majetek odsouzeného nebo tu jeho část, kterou soud určí; propadnutí se však nevztahuje na prostředky nebo věci, jichž je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat.

(4) Výrokem o propadnutí majetku zaniká společné jmění manželů.

(5) Propadlý majetek připadá státu.

Trest propadnutí věci (§70 tr. z.)

(1) Soud může uložit trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,

a) které bylo užito k spáchání trestného činu,

b) která byla k spáchání trestného činu určena,

c) kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, nebo

d) kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyt za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou pod písmenem c), pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené pod písmenem c) není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná.

(2) Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty může soud uložit, jen jde-li o věc nebo jinou majetkovou hodnotu náležející pachateli.

(3) Drží-li pachatel v rozporu s jiným právním předpisem věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v odstavcích 1 a 2, ve vztahu k níž je možno uložit propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, uloží mu soud vždy i tento trest.

(4) Před právní mocí rozhodnutí platí zákaz zcizení propadlé věci nebo jiné majetkové hodnoty, který zahrnuje i zákaz jiných dispozic směřujících ke zmaření trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(5) Propadlá věc nebo jiná majetková hodnota připadá státu.

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR

Přestože tento problém přímo nesouvisí s tématem této práce, zařadil jsem ho z důvodu osvětlení možností nabízejících se odsouzenému po propuštění z výkonu trestu. Zároveň je možno spolupracovat s těmito úředníky již při procesu obvinění. Velkou roli hraje Probační a mediační služba při propouštění odsouzených na Podmínečné propuštění z věznice, kde soud přihlíží k této skutečnosti a spolupráce je nutná pro další bezproblémový návrat do řádného života ve společnosti.

Probační a mediační služba ČR (dále PMS) je státní institucí (tzv. organizační složka státu).

Pracovníci služby (probační úředníci a asistenti) **jsou v nezávislém postavení vůči soudům i státním zastupitelstvím**, byť k započetí jejich aktivit je vždy nezbytný souhlas příslušného státního zástupce či soudce.

Struktura umístění středisek PMS kopíruje místa působnosti okresních soudů České republiky.

Veškeré služby poskytované probační a mediační službou jsou zdarma a hradí je stát.

Co je náplní činnosti Probační a mediační služby?

Základní činnosti PMS se dají rozdělit do tří hlavních oblastí:

- zprostředkování - vyjednávání
- získávání informací-podkladů,
- kontrola

Kdo je probační úředník?

Probačního úředníka lze charakterizovat, **jako sociálního pracovníka působícího v oblasti trestní justice**, který splňuje zákonem stanovené kvalifikační předpoklady spočívající v absolvování vysoké školy humanitního směru, zvláštního kursu zaměřeného na rozšíření právních znalostí a rozvoj komunikačních dovedností. Při výkonu své funkce je povinen se řídit zákony a pokyny předsedy senátu, samosoudce či státního zástupce. **Je aktivní ve všech fázích trestního řízení a pracuje s obviněným i poškozeným.**

Působí z podnětu soudu či státního zastupitelství, ale jeho aktivitu mohou rovněž iniciovat obviněný, poškozený či jejich blízcí. V takovém případě je ovšem nutný dodatečný souhlas soudce nebo státního zástupce.

PROBACE

(lat. probare : tj. zkoušeti, ověřovati)

definice

Za probaci se dle zákona o PMS (§ 2 odst. 1) považuje **"organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen obviněným), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a tím došlo k obnově narušených právních a společenských vztahů."**

Z této citace jednoznačně vyplývá, že probace není vnímána pouze jako souhrn určitých sankčních opatření, ale také jako široká škála služeb, aktivit a činností, které Probační a mediační služba v souvislosti s výkonem "alternativ" zajišťuje.

Do oblasti probace také patří příprava podkladů pro možné uplatnění některého z "odklonů", zpracování zpráv o osobě a aktuální životní situaci obviněného či o způsobu náhrady škody, stejně jako realizace dohledu nad podmíněně odsouzeným.

MEDIACE

(lat. medius, median: tj. střed, prostřední)

Definice

Zákon o PMS (§ 2 odst.2) mediaci charakterizuje jako "**mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnosti směřující k urovnání konfliktního stavu a vykonávané v souvislosti s trestním řízením**".

Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

Mediace představuje neformální proces usilující o urovnání konfliktu spojeného s konkrétním trestným činem **mimosoudní cestou**. Výsledkem úspěšné mediace je nejen urovnání sporu a odčinění způsobených škod, ale i splnění zákonných podmínek, které umožňují soudu uplatnit některý z alternativních způsobů řešení trestní věci.

Mediátor se snaží o zprostředkování vzájemné komunikace mezi stranami o problematických tématech a podporuje je v hledání přijatelných řešení, které přispějí k vyjasnění a urovnání sporné situace mezi nimi.

Standardní mediace v trestním řízení má obvykle podobu nejprve oddělených setkání mediátora s oběma stranami a pokud to situace umožňuje, tak následně dochází k přímému setkání obou stran za přítomnosti mediátora. V případech, kdy je situace pro některou ze stran natolik obtížná, že nelze takovéto přímé setkání uskutečnit, lze vyjednávání vést pouze skrze mediátora (tzv. nepřímá mediace).

úlohou mediátora je

napomáhat poškozenému i pachateli **urovnat vzniklý konflikt, vyjasnit situaci a hledat způsoby vyrovnání**. Jeho postoj k oběma stranám je vyvážený a neutrální. Jeho úkolem není nabízet řešení situace, to je vždy ve výhradní kompetenci vyjednávajících, ale směřovat probíhající vyjednávání k podstatným otázkám a hledání řešení.

výhody mediace

- aktivní účast poškozeného a pachatele na urovnání konfliktu
- kratší doba potřebná pro vyřešení stíhané věci
- možnost objasnění příčin sporu
- nalezení řešení vyhovujícího oběma stranám, nahrazení škody
- eliminace negativních emocí či obav vyvolaných trestným činem

Nejčastějším druhem trestné činnosti jsou krádeže. Krádeže můžeme rozdělit na drobné, větší a velké. Nejrozšířenějším druhem jsou drobné krádeže, které jsou na denním pořádku ve větších městech jak na ulici, tak v rozličných dopravních prostředcích. Jak z vyplývá z četných statistik, které se zabývají strukturou kriminality v ČR a podílem jednotlivých trestných činů na celkové kriminalitě, je vůbec tím nejčastěji se vyskytujícím trestným činem (podílí se asi 30%).

Trestný čin krádeže je jako trestný čin proti majetku zařazen v IV. hlavě části trestního zákona v ustanovení § 205. Toto ustanovení poskytuje ochranu zejména vlastnictví, ale je chráněno i držení věci a to ve své faktické podobě, tedy i držení neoprávněné. Předmětem krádeže jsou věci a to vždy věci cizí, protože není možné dopustit se krádeže na věci vlastní. Jde však o krádež, jestliže je předmětem útoku věc, kterou pachatel sice vlastní, ale pouze zčásti tj. lze se dopustit krádeže na věci, které je pachatel spoluvlastníkem. Předmětem krádeže může být také věc, která je ekvivalentem hodnoty. Jde např. o směnky, šeky, akreditivy a depozitní listy.

Podle zákona je trestným ten, kdo si присvojí cizí věc tím, že se jí zmocní a: způsobí tak škodu nikoli nepatrnou nebo čin spáchá vloupáním nebo bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím či pohrůzkou bezprostředního násilí nebo čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě nebo byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen či potrestán (pachatel bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, peněžitým trestem nebo propadnutím věci). Zákonodárce zdůrazňuje zákonný znak zmocnění se, který indikuje, že věc, která má být předmětem útoku je v moci někoho jiného než pachatele (pokud je předmětem útoku věc, která byla pachateli svěřena, šlo by nikoli o krádež, ale o zpronevěru). Vedle zmocnění se je dalším zákonným znakem i přisvojení si věci, které se vykládá jako vyloučení dosavadního vlastníka nebo držitele z držení věci.

Poměrně novým pojmem, který se v souvislosti s krádeží objevil, je krádež vloupáním, která je upravena v § 205 odst. 1 písm. b). Výklad pojmu vloupání nalezneme v samotném trestním zákoně a to v § 121, který vloupáním rozumí vniknutí do uzavřeného prostoru lstí (např. když se pachatel nechá uzamknout v objektu, aby tam mohl krást), nedovoleným překonáním uzamčení nebo překonáním jiné jistící překážky s použitím síly (např. plot, mříž apod.)

Trestný čin krádeže vyžaduje úmyslné zavinění, které se musí vztahovat i na přisvojení si věci. Je však nerozhodné, zda si pachatel chce odcizenou věc ponechat či ji chce zničit, darovat nebo s ní naložit jinak. Vyšší trestní sazba je stanovena v případech, že pachatel způsobí krádeží škodu nikoli malou (odnětí svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitý trest) nebo ji spáchá jako člen organizované skupiny či způsobí značnou škodu nebo jiný závažný následek (odnětí svobody na dvě léta až osm let) nebo způsobí-li krádeží škodu velkého rozsahu (odnětí svobody na pět až deset let).

Dalším dosti rozšířeným druhem trestné činnosti jsou trestné činy násilné. Jedná se zejména o napadení, ublížení na zdraví, které v některých případech přecházejí do vražd a ublížení na zdraví s následkem smrti.

3. Motivační činitele ovlivňující jednání člověka

Má-li člověk hlad, hledá potravu. Brání-li mu něco v dýchání, vyvíjí velké úsilí aby to odstranil. Setká-li se s uboze vypadajícím žebrákem, sáhne (aspoň v představě) po peněženke. To jsou příklady působení *motivačních sil*, v našem případě hladu, potřeby dýchat apod. Velikost těchto a jiných motivačních sil značně kolísá podle vnitřních a vnějších podmínek. Větší vliv na člověka a význam všeobecně ale mají *motivační vlastnosti*, jako jsou např. ctižádost, návyk na alkohol, nebo záliba v pozorování zvířat.

Motivační vlastnosti jsou trvalé charakteristiky osobnosti, které podmiňují nebo přímo určují, jak často, jak silně a jakým způsobem se bude v prožívání a chování lidí uplatňovat ta či ona motivační síla.

Motivaci můžeme chápat jako děj, jenž byl vyvolán naší snahou v určitém *výchozím stavu*, a směřuje k určitému cílovému stavu (dosažení chtěného). Všimněte si, že mluvíme o svém snažení a o uvědomění si toho, co děláme. To znamená, že za motivovanou činnost nepokládáme např. úkoly, které vykonáváme instinktivně (na základě nepodmíněných reflexů) a jisté výhrady máme k činnostem konaným zvykově (na základě podmíněných reflexů).

Klasifikace motivačních vlastností vychází z klasifikace motivačních sil, stejně jako definice motivačních vlastností. Každé motivační síle bychom teoreticky mohli přiřadit motivační vlastnost (nebo několik příbuzných motivačních vlastností). Tak například ctižádosti bychom přiřadili ctižádostivost, strachu bázlivost, chuti ke hře hravost atp. Avšak některým motivačním silám neodpovídá za normálních podmínek vlastnost, která by z hlediska psychologie osobnosti měla nějaký význam. Např. žízeň-žíznivost, potřeba tepla-zimomřivost.

Za základní motivační síly jsou pokládány potřeby a pudy osobnosti. Za pudy pokládáme komplexy chování organismu, který se dědí po předcích a který ho nutí určitým způsobem se chovat a jednat. Jako příklad můžeme uvést pohlavní pud sloužící k zachování druhu a pud sebezáchovy zabezpečující existenci jedince. Potřeba je charakterizována jako stav nedostatku nebo nadbytku něčeho (látek, energie, dojmů, informace). Potřebou je např. nedostatek nebo nadbytek svalové, smyslové nebo mozkové aktivity, nedostatečné nebo nadměrné množství sociálních kontaktů jedince.

Potřeby rozdělujeme na biologické (fyziologické) a na psycho-sociální. Potřeby biologické jsou prvotní a vrozené motivační síly. Bez jejich uspokojení nemůže organismus, naše tělo existovat. Potřeba kyslíku, vody, potravy, vyměšování, odpočinku atp.

Potřeby psycho-sociální jsou druhotnými, odvozenými motivačními silami. Vznikají v souvislosti se vznikem a rozvojem lidské psychiky, lidské společnosti a lidské kultury. Jakmile tyto potřeby vzniknou, jsou stejně pro zdravý vývoj člověka nezbytné jako potřeby biologické. Jako příklady těchto potřeb uvedeme: potřebu bezpečí a jistoty, potřebu nových dojmů, potřebu sociálního kontaktu, potřebu výkonu a uznání a širě pojatou potřebu seberealizace. Všechny potřeby se navzájem ovlivňují a doplňují. Naprostou většinu svých biologických potřeb uspokojuje člověk v mezilidských vztazích a ve společnosti.

Zájmy jsou významnou motivační silou. Jsou obvykle spojeny s konáním různých činností. Zájem zahrnuje poznávací, citovou i volní stránku psychiky. Zájmy jsou takové postoje, jejichž předmětem je určitá činnost. Sdružují motivy, které se prováděním této činnosti uspokojují. Zájmy vyrůstají z lidské potřeby spontánního rozvoje. Není proto vhodné snažit se o vytvoření zájmu vnějším nátlakem. Vnější tlak může vést k opaku - k odporu vnucované činnosti.

Kolik existuje zájmů? Nelze je vyčíslit. Zájmů existuje tolik, kolik je činností. Zájmy se dělí právě podle druhů činností.

Na motivaci se podílejí i další činitelé. Jsou to postoje a hodnoty, které mají těsnou souvislost s utvářením charakteru a s hodnotovou orientací osobnosti ve světě. O zájmu jsme řekli, že to je vlastně postoj k určité činnosti, kterou bez kladného hodnocení, citového vztahu a snahy nelze vykonávat jako činnost zájmovou. V zájmu se jako motivační síla objevuje to, co je pro nás hodnotou. Běžně se o takové činnosti, kterou nechceme vykonávat (a nepatří k povinnostem), soudí, že pro nás "nemá cenu." Také silné city a citové vztahy (radost, tzv. vášně apod.) mohou podněcovat krátkodobě nebo i dlouhodobě lidskou osobnost pro výkon nějaké činnosti (např. sběratelské nebo hráčské vášně). Sklony jsou obvykle charakterizovány jako zaměření jedince na určitou, ale blíže nespecifikovanou oblast skutečnosti (např. na lidi, majetek, konzumace). Např. sklon k vlastnictví se může projevat odstíněně jako spořivost, šetrnost, lakomství atp. Bezvýznamné asi nebude, když si uvědomíme zejména negativní tendence některých našich sklonoů (k pohodlnosti, k asociálním důsledkům apod.).

Normy chování

Sociální normy

Sociální norma představuje v nejpoužívanějším smyslu obecné verbalizované pravidlo, jež mají jednající ve svém chování respektovat a které je pro ně pokládáno za závazné.

Společenská norma bývá obvykle chápána ve třech významech: 1) norma může být to, co je obvyklé a osvědčené, 2) norma může být to, co je přípustné 3) norma může být to, co je správné a žádoucí.

Normy nejsou nikdy přesnými návody činností, spíše vymezují určité hranice pro jednání. Jde o pravidla, modely chování, které mají nadindividuální charakter, nejsou tedy jen výtvořem jedinců, procházejí procesem objektivizace a existují objektivně, ve skupinovém vědomí.

Vhledem k relativní časové a obsahové sociální stabilitě umožňuje existence norem předvídatelnost sociálních jednání a formování sociálních rolí. Pro danou situaci ovšem neexistuje jenom jediný vzorec chování, jedno jediné řešení situace.

Mezi základní sociální normy bývají obvykle řazeny normy právní, morální, zvykové a náboženské.

Právní normy

Právní normy, stejně tak jako ostatní sociální normy, plní především funkci kontroly sociálního chování tím, že objektivizují kritéria a hodnocení chování a určité způsoby chování preferují (sankcionují). Právní normy jsou obecně závazné, jsou vydávány ve zvláštní, státem stanovené formě a případné sankce jsou legální, státem vynutitelné. Právní normy jsou úzce svázány s normami ostatními.

Můžete si i na sobě ověřit, že o obsahu práva je sice ve společnosti poměrně nízká právní informovanost, ale většina občanů se vlastně v průběhu svého života nedostane ani nedbalostně do přímého konfliktu s právními normami.

V každé společnosti je právo jediným souhrnem norem, které nemají alternativu, neboť vyjadřují jednotnou vůli skupiny nebo celého národa. S tím souvisí i zákonnost, která může vzniknout až tehdy, když právo platí pro všechny občany stejně. Zákonnost je metoda uskutečňování moci, která vůli vládnoucí části společnosti, vyjádřenou v právu, uplatňuje v činnosti svého státu. K uplatňování právních norem využívá svého mocenského a represivního aparátu státní správy.

Mravní normy

Ze sociologického hlediska se jedná o typ sociální normy s morálním obsahem a zároveň jednu z hlavních kategorií etiky. Morální norma je závazné pravidlo lidského chování specifikující morálku v konkrétní společnosti, ukazující význam či nezastupitelnost její sociální funkce.

Morální normy neupravují vnější regulativní stránku lidského chování, ale ovlivňují i prostřednictvím vnitřní motivace. Jsou založeny na morálních hodnotách a představách obecnějšího charakteru, jako jsou principy, ideály, pojetí dobra a zla.

Jak rozumíte konstatování – neinstitucionálnost mravní normy?

Zvykové normy

Zvykové normy mají širokou škálu slovního vyjádření – zvyky, zvyklosti, obyčej, rituály. Jednotlivé používané pojmy se liší určitým významovým odstínem. Společná je jim skutečnost, že se tento nejspontánnější druh společenských norem opírá o dlouhodobé, tradiční dodržování ve společnosti. Zvykové normy se udržují děděním z generace na generaci, stálou opakovanou reprodukcí chování. Zvykové normy hodnotí chování jako slušné a neslušné. Sankce za porušení jsou mírné, spočívají zejména v zesměšnění, snížení společenské pozice, prestiže, vyloučení ze středu společnosti na její okraj.

Náboženské normy

Náboženské normy dělí chování na zbožné a hříšné. Jde o normy dané nadpřirozenou bytostí, kdy hřích je jednáním proti zákazu této nadpřirozené bytosti. Náboženské normy se vztahují k sociální situaci nepřímo, nejsou v zásadě sankcionovány společenstvím. Často se překrývají s normami morálními a právními.

Těchto jednotlivých motivačních vlastností je velmi mnoho, ale já se zaměřím jen na ty, které vedou člověka ke spáchání trestného činu či jednání.

Potřeba získat finanční hotovost je dosti rozšířenou potřebou. Bohužel získat finanční prostředky zákonným způsobem je pro některé jedince ve společnosti nepředstavitelný problém a proto se uchylují k praktikám, které jsou na hraně zákona nebo jsou již za povolenou zákonnou mezí.

Způsob použití těchto prostředků je prozatím skryt, někdy i oni sami si nalhávají, že využití těchto prostředků bude účelné a nebudou promrhány za alkohol a jiné drogy. Získávání finančních prostředků je již v první fázi spojeno s páčáním trestných činů nebo přestupků. Mnoho z nich získává finanční prostředky pomocí krádeží ať už samotné hotovosti tak samozřejmě především krádežemi rozličných věcí. Jedná se o drobné krádeže, ale také samozřejmě o krádeže s vysokou výší škody.

Ve velké většině těchto případů je podstata zisku finanční hotovosti určené k obživě či zabezpečení vlastní rodiny velmi rychle odsunuta do pozadí a vítězí zde potřeba si užít, uklidnit se nebo se oprostít od vlastních problémů pomocí užití některé z rozličného spektra drog.

Zvláštní skupinou osob jsou lidé kalkulující již dopředu se zabezpečením se a svého nejbližšího okolí způsobením, vykonáním tak velké krádeže či finančního podvodu, aby se měli dobře a již nemuseli pracovat nebo dále krást. Ještě závažnější je pokud člověk před spácháním trestného činu kalkuluje a je srozuměn s výší trestu, který mu hrozí spácháním činu, na něž se chystá.

4. Postoj veřejnosti k trestné činnosti

Výzkumy veřejného mínění naznačují, že pohled občanů na problematiku kriminality a její kontroly se v některých aspektech výrazně liší nejen od samotné praxe, ale v podstatě již od základních zásad, které jsou při projednávání kriminálních případů v moderních společnostech uplatňovány. Tento rozpor je v podstatě nevyhnutelný. Dobře jej můžeme ilustrovat na přístupu k osobám, důvodně podezřelým ze spáchání trestného činu. Zatímco orgány činné v trestním řízení jsou povinny respektovat všechna jejich práva, řadě občanů se jakékoli překážky, které brání okamžitému a přísnému potrestání potenciálního viníka, jeví jako známka „změkčilosti“ celého systému, respektive jeho neschopnosti postavit se důrazně zločincům. Zákonné procesní postupy, které jsou při projednávání případů dodržovány, mohou vyvolat dojem, že orgány justice straní pachatelům. V průzkumu IKSP_TP 2009 vyjádřilo 58 % respondentů přesvědčení, že naše soudy se starají spíše o práva pachatele, než o zájmy obětí. Ve všech zemích, kde jsou výzkumy postojů veřejnosti k orgánům činným v trestním řízení prováděny, se ukazuje, že policie se těší větší důvěře či popularitě u občanů než soudy a státní zastupitelství. Kromě skutečnosti, že zde může sehrát určitou roli osobní zkušenost či větší informovanost o práci policie (viz výše), odráží tento stav patrně i víru respondentů, že policie stojí nejvíce „na straně“ občanů (tedy i obětí a poškozených). Soudci a státní zástupci se ve srovnání s ní mohou jevit jako někdo, kdo oddaluje rychlé a spravedlivé projednání případu neustálým připomínáním práv pachatele či důležitosti dodržovat předepsané formální postupy. Zajímavým způsobem dokumentoval rozdílný pohled občanů a expertů L. Dowds.

Vyšel ze známého tvrzení, podle něhož je z hlediska právního uvažování menším zlem zprostit omylem obvinění deset lidí, kteří se ve skutečnosti trestného činu dopustili, než dovolit, aby byl neprávem odsouzen jeden jediný nevinný člověk. Otázka na stejný problém byla položena i v rámci výzkumu veřejného mínění. Ukázalo se, že riziko chybných obvinění není pro řadu občanů určujícím. Na otázku, zda je horší odsoudit nevinného, nebo osvobodit viníka, odpovědělo 42 % respondentů, že větší zlo představuje druhá možnost. I toto zjištění můžeme chápat jako určitý důkaz naladění veřejnosti na výše popsany model „kontroly kriminality“.

V úvahu bychom při hodnocení postojů veřejnosti k trestní justici měli vzít také skutečnost, že mnozí občané si o jejím fungování vytvářejí nereálné představy, založené na nejrůznějších mýtech o účinnosti různých opatření na kontrolu kriminality. Typickým příkladem je přesvědčení, že existuje jasná a pevná vazba mezi rozsahem kriminality a přísností existujících trestů. Většina lidí se domnívá, že stoupá-li počet trestných činů, sankce za ně jsou příliš mírné a je nutno je urychleně zpřísnit. Přesvědčení o permanentně rostoucí kriminalitě je přitom takřka univerzálním poznatkem, k němuž výzkumy veřejného mínění dospívají. V průzkumu IKSP_TP2009 byly o nárůstu trestné činnosti v posledních letech přesvědčeny tři čtvrtiny dotázaných, přičemž 41 % dokonce soudilo, že kriminalita vzrostla výrazně.

Vývoj kriminality u nás i v zahraničí nicméně dává tušit, že většina faktorů, které se na trestné činnosti podílejí, leží mimo jakoukoli moc těch, kdo o výši sankcí rozhodují.

Hovoří-li statistiky i viktimologické výzkumy z posledních let o poklesu kriminality ve většině vyspělých zemí světa, pak nelze přehlédnout, že tento trend je společný i státům s často velmi rozdílným systémem sankcí či nastavením samotné trestní politiky.

Názory a postoje veřejnosti na kriminalitu a na možnosti její kontroly se nejednou dostávají i do rozporu s poznatky, kterými disponuje soudobá kriminologie. Jak ve své práci kriticky reflektují S. Maruna s A. Kingovou, někteří kriminologové na to reagují zjevnou tendencí hlasy veřejnosti ignorovat, a to s poukázáním na iracionalitu jejich postojů, majících spíše emocionální základ, či na celkovou neinformovanost občanů. Takový přístup však v sobě skrývá nebezpečí. Postoje občanů ke kriminalitě a k trestní politice jsou skutečné, nejde jen o výsledný efekt nedostatečných či zkreslených informací, který snadno napravíme tím, že obecné povědomí o dotčené oblasti zlepšíme pomocí vhodně zvolených vzdělávacích strategií. Výzkumy sice naznačují, že prezentace faktických poznatků může postoj změnit, ale tato změna je pouze částečná. Maruna s Kingovou proto dovozují, že oblastí, na níž by se měly kriminologické výzkumy veřejného mínění zaměřit více, jsou právě emoce, spojené s nekompromisními postoji vůči některým pachatelům či některým typům zločinu.

V obecnější rovině můžeme toto konstatování rozšířit o potřebu hledat nové a účinnější cesty, jak může kriminologie své vědění veřejnosti přiblížit, a to v radikálně se měnících podmínkách postmoderní společnosti, kde nabývají nových významů nejen tradiční hodnoty práva či bezpečí, ale i chápání a význam role expertů¹⁷². Výzkumy postojů a názorů občanů na kriminalitu a její kontrolu mohou takovému úsilí napomoci.

Veřejnost vnímá páčání trestné činnosti dosti negativně. Jedná se o jev velmi špatně vnímaný, jak v nejbližší rodině tak samozřejmě i v zaměstnání. Pokud se to o dotyčném ví, je pro něho nejsnazší z tohoto zaměstnání odejít a najít si nové a začít od začátku s čistým štítem.

Jiný případ ovšem nastane, pokud dotyčný vše skrývá a okolí o tomto jeho druhém já, abych tak řekl neví. Zásah spravedlnosti potop přijde jak o blesk z čistého nebe a málo kdo tomu uvěří a v prvním případě jeho nejbližší jsou přesvědčeni o jeho nevině.

Vlastní rodina nebo nejbližší okolí se často staví do role obhájce nebo nezúčastněného svědka, který o ničem nevěděl, a ještě dotyčného všemožně obhajují.

Kriminalita

Kriminalita je úhrn činů uvedených v trestním zákoně obvykle popisovaných podle prostoru, času, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném slova smyslu se jedná o veškeré páchaní přestupků nebo trestných činů.

Kriminalita

Vzestup kriminality, a to nejen u nás, je dáván do souvislosti s procesy industrializace, urbanizace a migrace a s demografickými změnami. Mezi nové jevy v kriminalitě patří terorismus, organizovaný zločin, hospodářská trestná činnost přesahující hranice států, růst zločinnosti spojené s drogami, trestné činy využívající nebo poškozující počítače, ničení životního prostředí, vandalismus.

Provedená výzkumná šetření u nás i v zahraničí ukázala zcela průkazně, že v drtivé většině se *nositelé sociálně negativních způsobů chování a jednání rekrutovali z vrstvy mládeže, která je hodnotově orientována na konzumaci (všeho druhu) a nikoliv na tvořivost a přijatelnou seberealizaci. Je to mládež, která si neví rady s tím, jak naložit se svým volným časem a která má velmi negativní zkušenosti s rodiči a se školou.*

Vztah sociologie k řešení kriminality jako sociálního jevu souvisí s problémem sociální deviace i sociální patologie, které, jak již bylo dříve uvedeno, znamenají narušení sociálních norem.

Kriminalita je předmětem pozornosti z důvodů, že se vyskytuje jako hromadný jev se svými individuálními projevy.

Kriminalita (z lat.crimen – zločin) – výskyt trestného chování, vyjádřený souhrnem trestných činů spáchaných ve společnosti. Pojem je vymezen platným trestním právem, které stanoví, jaké protispolečenské chování se vzhledem ke své nebezpečnosti považuje za trestné činy, případně za další kategorie deliktů stíhaných soudními orgány. Rozlišuje se kriminalita zjevná, která je statisticky registrována, a skrytá, latentní, o které se neví. Na rozsah latence kriminality má vliv zejména důvěra občanů v bezpečnostní orgány, obava ze msty pachatelů, kriminální citlivost ve společnosti, kterou se rozumí míra tolerance k porušování zákonů. Kriminalita se analyzuje podle územního rozložení, podle demografických a socioprofesionálních kategorií pachatelů, zjišťuje se rozsah recidivy, tj. opakování trestné činnosti poté, co byl pachatel již odsouzen. Vedle recidivy trestné činnosti, z hlediska společenské nebezpečnosti, je nejzávažnější problém četnost, dynamika a struktura trestné činnosti mladé generace – dětí, mladistvých, přičemž nesmíme opomenout mladé dospělé.

Pozornost je třeba věnovat i tzv. *kriminalitě bílých límečků*: u úředníků nebo podnikatelů jde o zpronevěry, podvody, daňové úniky, tunelování, ap. Zločinů se může dopouštět i sama státní moc. Ve sféře podnikání se stále častěji můžete setkat s případy vydírání nebo vymáhání dluhů.

Příčinami zločinnosti, jejími pachateli a také prevencí se zabývá kriminologie. Rozvíjí se vědní obor viktimologie, zabývající se zkoumáním obětí trestné činnosti. Zločinnost jako fenomén zkoumaný kriminologií má aspekty společenské i osobní, sociologické, psychologické, pedagogické, aj.

Organizovaná kriminalita – druh trestné činnosti páchané zločineckou organizací, vyznačující se dlouhodobostí, dělbou činností, plánovitostí, orientací na vysoký zisk, na získání vlivu ve veřejném životě. Zločinecké skupiny mohou být motivovány rovněž ideologicky – teroristické organizace.

Delikvence – též delinkvence - obecné označení pro činnost porušující právní a sociální normy chování a způsobující společnosti nebo jedinci újmu. Obvykle se tímto pojmem rozumí protispolečenské chování v širším smyslu než kriminalita, tedy i to chování, které nedosahuje stupně společenské nebezpečnosti trestného činu nebo závadné chování osob, které nejsou vzhledem ke svému věku ještě trestně odpovědné. Nejčastěji se proto pojem delikvence užívá pro označení trestné činnosti mládeže.

Delikvence mládeže do značné míry souvisí s neukončeným procesem biologického, mentálního a sociálního zrání, což vede ke společensky neaprobovanému řešení různých životních a konfliktních situací, k emocionálním reakcím, k impulsivnímu jednání.

Na delikvenci mládeže má velký vliv zejména výchovné působení rodiny, školy, pracoviště. Chování mládeže však především značně ovlivňují neformální skupiny, zejména *skupiny vrstevníků a způsob trávení volného času*. Kriminalita dětí a mládeže narušuje veřejný pořádek, ohrožuje životy, zdraví a majetek občanů. V převážné míře se z mladých delikventů stávají v pozdějším věku recidivisté. A právě tato kategorie mládeže vykazuje z hlediska úspěšnosti výchovného působení závažné nedostatky, projevující se např. společenskou nepřizpůsobivostí, patogenní hodnotovou orientací a postojovou strukturou, ap.

Závažnou skutečností je fakt, že věková hranice osob, u kterých zaznamenáváme výrazné poruchy chování, se progresivně posouvá do nižších věkových kategorií. Delikvence je širší pojem než kriminalita. Označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské, tedy širší normy

Vandalismus

Jako vandalismus se označuje neúčelné, nekulturní a primitivní ničení určitých hodnot, v užším smyslu poškozování hodnotných předmětů v soukromém či společném vlastnictví. Pachateli nepřináší žádné materiální obohacení a pro které pachatel zpravidla nemá žádný motiv - většinou tak koná jen pro vlastní potěšení či pro potřebou odreagovat se. Často k němu dochází pod vlivem alkoholu nebo drog.

Slovo je odvozeno od jména kmene Vandalů, kteří roku 455 dobyli velkou část Itálie a vyplnili Řím. Slovo vytvořil Henri Grégoire, konstituční biskup v Blois, během Francouzské revoluce, když jako Vandalisme popsal některé stránky chování republikánské armády.

Kriminalita mladistvých

(též juvenilní delikvence) se týká věkové kategorie 15 – 18 let. V tomto období dospívání, které je považováno za kritické, se formují hlavní rysy osobnosti. Vliv vrstevníků je velmi silný, vytváří se party. Vytrhnout mladého člověka z takové party je často velmi nesnadné až nemožné. Trestná činnost dětí a mladistvých se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. To je dáno stupněm duševního a tělesného vývoje, vlastnostmi, zkušenostmi i motivy k páčání trestné činnosti. Mládež páchá trestnou činnost častěji se spolupachateli a **ve skupině**. Trestná činnost je ve většině případů páčána **živelně** pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace oproti rozumové).

Nejčastější delikty mladistvých jsou:

- násilí proti jednotlivci či skupině
- opilství a výtržnictví
- neoprávněné užívání motorového vozidla
- rozkrádání, vandalismus
- toxikomanie
- prostituce
- gamblerství

Kriminalita je úhrn činů uvedených v trestním zákoně obvykle popisovaných podle prostoru, času, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném slova smyslu je to zločinnost, tedy společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti.

Kriminalita mládeže je součástí celkové kriminality a zahrnuje jednání osob do věku 18 let, jehož důsledkem je překročení právních a společenských norem, což je charakteristické pro trestný čin. Osoby ve věku 15-18 let se označují jako mladiství a jsou ze zákona trestně odpovědní s jistým omezením. Osoby mladší 15 let nejsou trestně odpovědné, spáchá-li však dítě mezi 12. až 15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest, může se takovému jedinci uložit v občansko-právním řízení ochranná výchova, který uloží příslušný soud.

Širším pojmem než kriminalita, je delikvence, neboť označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské, tedy širší normy, takže se takové jednání vztahuje i na děti a mladistvé, kteří se tak stávají delikventy.

Podle stupně závažnosti činu, kterým osoba porušuje normy, hodnotíme takové chování jako disociální, asociální a antisociální. Závažnost chování obvykle stoupá s věkem a má také tendenci se prohlubovat, takže mírnější porušení norem, které je sice nepřiměřeným chováním, ale nenabývá sociální dimenze (tedy *disociální chování*), anebo je v rozporu se společenskou morálkou (*asociální chování*), se vyskytuje zpravidla u dětí mladších.

Zahrnujeme mezi ně kázeňské přestupky ve škole, neposlušnost, vzdorovitost, negativismus, lži, v případě asociálního chování alkoholismus, záškoláctví, toxikomani, útěky, toulky, tabakismus, demonstrativní sebepoškozování, gamblerství, popř. prostituci, kdy jedinec poškozuje spíše sebe než okolí. V případě antisociálního chování (závažné protispolečenské jednání zahrnující veškerou trestnou činnost - krádeže, loupeže, vandalství, sexuální delikty, zabití, vraždy), jež navazuje na asociální formu chování, je obtížná nápravná péče v důsledku fixace poruch a velká pravděpodobnost recidiv, ačkoli se v rámci terciální prevence snažíme těmto recidivám předejít a pomoci těmto jedincům v resocializaci.

5. Důvody spáchání trestného činu u netrestaných osob

5.1. Majetkové poměry

Velmi častým důvodem spáchání trestného činu je nedostatek finančních a hmotných prostředků sloužících k samotnému fungování jedince nebo celé rodiny.

Tzv. ekonomická gramotnost se u velké skupiny občanů nezakořenila natolik, aby dokázali ve společnosti fungovat řádně a bez problémů. ekonomická situace dotlačí mnoho jedinců a rodin řešit nedostatek finančních prostředků půjčkami.

To samo o sobě by ještě nebylo takovým problémem, pokud by výše a charakter těchto půjček nebyl nad rámec možností daného jedince či rodiny. právě nedostatečná ekonomická gramotnost, vede často tyto lidi do situací kdy si berou půjčky s vysokým úrokem, půjčky, které nepotřebují, půjčky od lichvářů, nebo nejsou schopni odhadnout výši těchto půjček ve vztahu k splátkám a vlastním možnostem splácení. mnohdy se stává u těchto lidí nezbytností splatit jednu půjčku druhou (vyšší a dražší) a tím se dostávají do tzv. „dluhové pasti“, „dluhové spirály“.

Tyto případy končí v lepším případě osobním bankrotem, ale velmi často se tyto občane uchylují k trestné činnosti. Nejčastěji jsou to krádeže a loupeže, s cílem nahradit výpadek či nedostatek finančních prostředků.

5.2. Alkohol a drogy, gamblerství

Droga – usušené nebo jinak konzervované rostliny, živočichové, jejich části nebo produkty jejich metabolismu, sloužící jako léčivo nebo k podobným účelům.

Droga je obecné označení pro velice široký okruh psychotropních látek, jejichž užívání může vést k drogové závislosti. Pojmenování pochází z nizozemského slova *droog*, kde v doslovném překladu znamená **žízeň**. V léčitelství se slovo droga používá k označení sbíraných částí léčivých rostlin. Obecně lze za drogu považovat i nehmotné statky a dá se tímto slovem označovat i věc, která nás motivuje (pro muzikanta může být drogou publikum, pro sportovce vidina medaile), ale většinou se používá pro označení psychotropních látek.

Droga funguje na chemickém principu, kdy pod vlivem některého z mnoha alkaloidů, např. nikotinu, dochází k modifikaci synaptického přenosu, což vyvolává „neobvyklé“ stavy pro danou situaci.

Alkoholické nápoje (zkráceně nazývané *alkohol*) se vyznačují různě vysokým obsahem etanolu. Jejich požití způsobuje v menších dávkách (v závislosti na metabolismu jedince) uvolnění a euforické stavy, ve větších dávkách útlum, nevolnost až otravu.

Jejich soustavným požíváním v nadměrné míře se může vyvinout (jak duševní tak i tělesné) onemocnění – alkoholismus. Naopak v přiměřené míře můžou některé alkoholické nápoje (např. víno) organismu prospět.

Gamblerství neboli **gambling** je chorobná závislost na hraní hazardních her. Případů gamblerství, neboli patologického hráčství, dnes přibývá a shodně tak přibývá i nových forem hazardních her. Jedná se o opakované epizody hráčství, které dominují v životě jedince na úkor sociálních, rodinných a materiálních hodnot a vedou k zadlužení. Gamblerství je považováno za patologickou psychickou závislost na lákavé představě rychlého zisku peněz nebo jiné hmotné výhry. Pravidla her jsou přitom nastavena z dlouhodobého hlediska pro hráče nevýhodně. Mnozí hráči získávají závislost na hře, rostoucí finanční problémy se snaží vyřešit další účastí ve hře a vytvářejí tak bludný kruh. Závislé osoby (tzv. gambleři) dokážou prohrát ohromné částky, což má často za následek zásadní narušení mezilidských vztahů a existenční potíže nejen samotných hráčů, ale často i jejich blízkých. Gamblerství bývá spojeno s jinými druhy závislostí, například na drogách. Český zákon nedovoluje hru hazardních her osobám mladším osmnácti let a do heren s automaty jim pak úplně zakazuje vstup.

Požíváním těchto látek se organismus člověka dostává do stavu euforie, uvolněnosti, stavu bez problémů při nichž je u mnohých spáchání trestného činu jen otázkou času. Nedostatečná sebekontrola, siláctví a předvádění se před skupinou vedou často k porušování zákona při stavech po požití drog nebo alkoholu. Druhým případem kdy se člověk dostává do problému se zákonem je stav závislosti, potřeby drogu, alkohol mít, i když na ní nemá vlastní prostředky. To velmi často vede ke krádežím, loupežím a jiným trestným činům, které pomohou získat finanční hotovost či jiné zboží za něhož je droga směněna či koupena.

Některé případy závislosti na drogách dovedou z člověka udělat úplného žebráka a ještě navíc v některých případech i bezdomovce. A to už je jen kousek k páchání trestné činnosti, kde jde prakticky o holý život osoby závislé na těchto látkách.

Hlavními právními předpisy, které upravují nakládání s legálními a nelegálními drogami jsou zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů a zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. Trestné činy spojené s držením, výrobou, nakládáním omamných a psychotropních látek, nedovoleným pěstováním, šířením toxikomanie apod. jsou obsaženy v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějšího předpisu) v § 283 až § 288.

Co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů je stanoveno v nařízení vlády č. 467/2009 Sb. ze dne 14. prosince 2009.

5.3. Skupina, komunita a trestná činnost

Komunita (z lat. *cum* – spolu, mezi sebou a *munere* – darovat) je společenství živých bytostí, které sdílejí určitou oblast (omezenou prostorově, jejich společnými zájmy apod). Jednotlivé živé bytosti mohou být rostliny, zvířata nebo lidé, kteréhokoliv druhu nebo velikosti. Komunitu charakterizuje zejména sdílená vzájemná interakce, vycházející například ze společných potřeb nebo zájmů.

Komunity se obvykle vytvářejí na jednom konkrétním místě, toto neplatí na internetových médiích (lidská komunita může být třeba obyvatelstvo obce, může se ale jednat i o spolek, rodovou osadu, občanské sdružení, církev, školu, společenský klub či firmu), zejména s rozšířením internetu však toto omezení přestávají platit, nicméně každá skutečná lidská komunita je vždy založena na vzájemném fyzickém styku více živých lidí, virtuálně fiktivním prostředí omezené na pouhou elektronickou komunikaci je moderním prostředkem soustředující jedince ze stejného prostředí, typickým komunitním internetovým serverem je portál Facebook, ovšem ten je často mylně označován nesprávným označením sociální síť. (definice komunity založená pouze na internetové či jiné elektronické komunikaci může být ze sociologického hlediska značně problematická).

Pokud se člověk dostane do určité skupiny komunity je závislý na chování a směru, kterým se tato skupina ubírá. V mnoha případech se jedná o chování a směr cesty, který jednotlivci ve skupině pomáhá a naopak mu ukáže cestu, někdy však je směr chování skupiny špatný závadný a jedinec se dostává do situací, které jsou v rozporu se zákony jen aby naplnil představy skupina a nebyl vyloučen. Skupina často funguje již se záměrem porušovat pořádek a zákony dané v té určité situaci. je velmi těžké oprostít se od chování a směru skupiny, když se v ní cítím dobře a ztráta by pro mne znamenala velkou újmu na jak kamarádských tak jiných vztazích. většina členů proto podlehne cílům společným i přesto, že jsou protizákonné nebo nějakým způsobem narušují pořádek.

Jedním z mnoha příkladů kladného a záporného vztahu jedince a komunita je postavení uživatele drog při samotném užívání drogy, kde funguje určitá skupinová hierarchie již při opatřování si drogy a dále i při jejím užívání. Po obratu kdy se z drogově závislého snaží komunita vytvořit nezávislého se opět používají skupinové terapie a navozují se situace ve skupinách vedoucí k odstranění závislosti na drogách.

To je jednoznačným důkazem síly skupiny ve vztahu k chování a utváření jedince.

5.4. Osobnostní problémy

Mezi osobnostní problémy je možno zařadit vlastní nespokojenost, nevyrovnanost, neklid, problémy v rodině, stres, deprese a jiné.

Lidé s těmito problémy se dříve uchylují k reakcím neadekvátním dané situaci a řeší vzniklý stav agresivitou, nevolí a také páchaním trestné činnosti. Mnohdy je to pro ně určitá úleva, únik od problémů a snaží se tak vyřešit nepříznivý vývoj situace vlastní osoby.

Osobnostní problémy se často vyskytují u osob, které nejsou dostatečně vyzrálé, nemají přesně stanovený cíl. U těchto osob se vyskytuje problém kam se zařadit, jakým směrem se uchýlit. Často se stávají členy nějakých skupin a partiček, které potom ovlivňují jejich chování a rozhodování.

V některých případech jsou to lidé, kteří vyrůstali jako jedináčci, rodina se o ně pečlivě starala, měli všechno a nyní musí sami fungovat, sami rozhodovat a vytvořit si nějaký směr života, kterým se budou ubírat.

5.5. Vědomé páchaní trestné činnosti

Skupinou, na kterou bych se rád zaměřil, jsou pachatelé, kteří páchají trestnou činnost vědomě. Předem se připravují na určitý čin, a počítají s určitou výší trestu za provedení tohoto činu při jejich dopadení.

Pokud se jedná o drobné trestné činy, jako menší krádeže nebo jiné trestné činy, je zde společenská hrozba na nízké úrovni. Pokud však je způsobená škoda vysoká, jedná se o závažné narušení společenského soužití a tím i narušení morálky ve společnosti.

U drobných krádeží lze předpokládat osobu pachatele s nižší inteligencí, nebo osobu závislou na drogách nebo jiných návykových látkách. Často jsou to bezdomovci, nebo osoby mimo trestní odpovědnost-děti, které kradou pro sebe nebo někoho jiného.

Organizované skupiny často operují ve větších městech, kde se shromažďuje více lidí, cestují v dopravních prostředcích a jejich hierarchie je velmi důmyslně propracovaná.

Někteří odvádějí pozornost zatímco druzí kradou a dále předávají lup jiným tzv. běžcům. V povzdálí přihlíží dospělá osoba, která se stará o ochranu mladých zlodějů.

To jsou ovšem jen malé trestné činy a jejich páchaní je sice nebezpečné a narušuje občanské soužití, ale jejich páchaní má kořeny ve správné výchově v rodině a vztahu k hodnotám.

U drogově závislých občanů se s krádežemi setkáváme ve značné míře. Je to způsobeno jejich závislostí a chtějí opatřit si drogu za každou cenu. Může se jednat jen o potřebu získat alkohol, cigarety, ale v převážné většině případů drogově závislých jsou to drogy (pervitin, kokain, heroin a jiné).

V těchto případech se jedná již o značné částky a drogově závislý člověk je ochoten udělat pro ně cokoli. A proto se také setkáváme s krádežemi, loupežemi a i závažnějšími trestnými činy jako jsou ublížení na zdraví, vražda.

6. Důvody spáchání trestného činu u trestaných osob

6.1. Ztráta nebo nenalezení zaměstnání

Po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, jsou na osobu znovu se začleňující do společnosti kladeny dosti vysoké nároky.

Při pobytu ve vězení o něho bylo ve velké míře postaráno. Nebylo potřeba se starat o ošacení, bydlení, stravu a jiné povinnosti, které vyplývají z běžného žití ve společnosti. Povinnost pracovat sice odsouzení mají, ale pouze pro potřeby věznice a pracovních příležitostí je velmi málo, tak že pracuje pouze malá část odsouzených. Po propuštění jsou tedy tito spoluobčané vystaveni několika nelehkým úkolům. Jeden z nejdůležitějších je sehnat práci a být zaměstnán a dostávat za tuto práci zapláceno.

Pokud člověk s trestnou minulostí shání práci je to dosti namáhavé, když v současnosti nemají práci ani někteří netrestaní občané. Proto už zde je ten důležitý bod zlomu kdy se může bývalý vězeň stát opět pachatelem trestné činnosti, mnohdy jen z důvodu nemožnosti uživit rodinu, kdy je závislý na sociálních dávkách a jeho životní úroveň před umístěním do výkonu trestu byla velmi vysoká díky páčání trestné činnosti a dostatečnému množství finančních prostředků.

Druhým velmi důležitým okamžikem je pokud již práci mají, aby si ji udrželi dostatečně dlouho a zařadily se tak mezi standardně pracující občany, kdy již většina spolupracovníků a okolí člověka s trestnou minulostí pozapomnělo na jeho minulost, nebo na něho nahlíží na jako již napraveného člověka který se zařadil a nepáchá trestnou činnost je prostě dostatečně bezúhonný.

Tato dva velmi důležité okamžiky jsou milníkem v životě bývalých odsouzců a dle současného vývoje je nejsou schopni dostatečně zvládnout. Proto dosti často nastává opačný okamžik a dříve nebo později tyto osoby opět sklouznou k páčání trestné činnosti a dostávají se opět do problémů se zákonem.

Třetí specifickou skupinou jsou bývalí odsouzení, kteří tento život jednou nahoře jednou dole (ve věznici) sami vyhledávají, a kterým tento život vyhovuje, žijí tak účelově, protože jsou zvyklí na žití na vysoké úrovni a nehodlají se tohoto standartu vzdát ani po opuštění věznice. Tímto životním postojem a přístupem by se tito lidé řadily k pachatelům kalkulujícím s výší trestu, ale pouze v tom opakovaném vědomém páčání trestných činů, kterých je mnoho a jsou jen menšího rozsahu, tak aby trest nebyl příliš dlouhý a byl vystřídán obdobím hojnosti a blahobytu. Tito odsouzení, a je jich poměrně značně se tímto netají, a protože si žijí na svobodě královsky těžko se zřikají naučeného stylu života. Při poctivém plnění pracovních povinností a běžném zaměstnání by se takto nikdy neměli.

6.2. Majetkové poměry

Z hlediska majetku je situace u odsouzených, kteří opouštějí věznice velmi rozdílná.

Pokud se zaměříme na odsouzené, kteří páchali lehkou majetkovou činností, převážně krádeže. Popřípadě trestné činy jako vandalismus výtržnosti, rvačky nebo lehká ublížení na zdraví je situace u těchto odsouzených po propuštění z výkonu trestu individuální. Někteří si šetřili už ve výkonu trestu, pracovali snažili se vrátit náklady způsobené trestnou činností a soudní výlohy a je možnost že se jim to i podařilo a ještě odcházejí do civilního sektoru zajištění nějakými finančními prostředky. Opačná skupina odsouzených si do civilního sektoru přináší dluhy a nesplacené pohledávky vzniklé soudním procesem a samotným výkonem trestu odnětí svobody. To je potom ještě více náročné najít si práci a dostát svým závazkům v podobě splacení dluhů a začlenění se plnohodnotně do společnosti se všemi atributy jako jsou např. starost o rodinu, bydlení apod.

Mnoho z nich ovšem tuto situaci příliš neřeší a opět se uchýlí k trestné činnosti. Již nevidí reálné východisko ze své finanční situace a nevěří ve splacení svých dluhů. Někteří dokonce nejsou ani ochotni připustit svůj dluh a jeho splacení, považují jeho vznik za křivdu a chybu ve společnosti.

Dále existuje skupina finančně zajištěných osob, které buď vědomě nebo nevědomě při své činnosti ve společnosti (podnikání a jiných aktivitách), spáchají trestný čin a jsou za něho odsouzeni. Pobyt ve věznici je zpravidla bezproblémový, mají rodinné zázemí jsou finančně zabezpečeni a podporováni rodinou i ve věznici a těší se na konec trestu. Velmi často tyto lidi mají úspěch u podmíněčných propuštění a dostávají se na svobodu dříve než na soudně prvotně stanovenou délku trestu. Jejich vstup do občanského života je snadnější a bezproblémovější. Rodinné zázemí jim umožní se lépe začlenit do společnosti a velmi často i pracovní možnosti jsou dobré. Pracují i nadále v rodinných firmách nebo jsou připraveni pracovat jinak nově, tak aby se vyvarovali dalších problémů se zákonem.

Stává se ovšem, a to platí u odsouzených s dlouhým trestem, že rodina nevydrží nápor a dobu, kdy je oddělena od živitele a hlavy rodiny a oddělí se od těchto lidí zavřených ve výkonu trestu. Je tady možnost rozvodu, vyplývání prostředků, které byly nashromážděny podnikáním či jinou činností za doby fungování člena rodiny který je nyní ve výkonu trestu odnětí svobody. Potom samozřejmě záleží jak je dotyčný jedinec po výkonu trestu snaživý a kreativní aby se znovu začlenil do společnosti a získal zpět kredit bezúhonného občana i bez rodiny. Je to ovšem podstatně složitější situace, jelikož musí zpravidla komunikovat a vycházet z kontaktů vytvořených před výkonem trestu a to není ideální z hlediska vzniku nové trestné činnosti.

6.3. Alkohol a drogy

V předcházející kapitole jsem hovořil kontaktech pocházejících z trestné činnosti před výkonem trestu odnětí svobody. Jejich nevhodnost a neideálnost, platí pro drogově závislé i bývalé o to více. Setkat se s kamarády komunitou vrstevníky kteří jsou závislí na drogách je více méně cesta nazpátek do věznice. Dříve nebo později dojdou dotyčným peníze na drogy a bude se je snažit opatřit nelegální cestou. Proto zde platí dvojnásob vyvarovat se kontaktů z minulosti před u umístěním do výkonu trestu. Ve věznicích existuje mnoho možností jak se oprostit od závislosti na drogách. První z nich je samotná nedostatečnost, netroufám si říci absence drog ve vězení, ale už tento fakt špatné dostupnosti je dobrým motivačním činitelem jak s drogou skoncovat. Dalšími možnostmi jsou samozřejmě různé terapie a programy na pomoc se závislostí na drogách. Nelze nepřipomenout program Podané ruce, kde se pracovníci jednotlivě i ve skupinách zaměřují na odsouzené se závislostí na drogách. Je to ovšem jen a jen osobní zájem jednotlivce přestat užívat drogu. Samotné opuštění prostor věznice po ukončení výkonu trestu je naopak pro mnoho těchto odsouzených příležitostí k užití drogy, protože se ve věznici setkali s lidmi užívajícími drogy a vytvořili si zde spoustu „špatných“ kontaktů s lidmi drogově závislými. A potom už je jen krůček k tomu spáchat nějaký další trestní delikt.

6.4. Skupina, komunita a trestná činnost

Zde plynule přejdu do kapitoly zabývající se skupinami a komunitou při páchaní trestné činnosti. Samozřejmě je tento pojem znám hlavně pro drogově závislé jedince, kteří vytvářejí skupiny a seskupení, kde se schází více takových to drogově závislých lidí, ale trestná činnost páchaná ve skupině není neobvyklým činem. Mějme na vědomí páchaní jen obyčejných výtržností může být zpravidla prováděno ve skupině. A to nehovořím o páchaní např. loupežných přepadení ve skupině. Zkrátka páchaní trestných činů ve skupině je vždy o to závažnější, protože se jedná o skupinu ve které existuje nějaká hierarchie nějaký fiktivní řád. A v tomto spočívá nebezpečí páchaní trestných činů ve skupině. Jedinec vystupující samostatně není ovlivňován chováním a náladou ve skupině, vystupuje pouze za sebe. Naopak jedinec ve skupině se chová jinak. Snaží se dostat svým závazkům daným skupině, snaží se předvádět před ostatními členy skupiny, snaží si vybudovat si lepší postavení ve skupině.

Za skupinu je možno považovat i firmu, organizaci, nerad to říkám ale i stát, lépe řečeno představitele státu, počínaje ministerstvy a konče obecními úřady. Zde je situace o mnoho problematičtější, protože jsou to představitelé zákonné moci, které jsme si sami zvolili. U těchto osob se nepředpokládá obcházení, porušování zákonů, ale právě naopak. Je proto velmi těžké skutky proti zákonu těmto lidem dokázat. A právě tito lidé jsou často ti kteří jak se později ukázalo kalkulovali, počítali s možností postihu za činy které konali. Na mnoho těchto nezákonných činů se nepříjde a zůstanou bez potrestání.

Proč se tedy tito lidé chovají, tak jak se chovají a pohybují se mnohdy na hraně zákona a mnohdy i pod ní? Je to trend, který funguje hlavně v soukromém sektoru. Často samotná výběrová řízení a smlouvy o dílo jsou nesmyslně zmanipulována, aby výsledný produkt nebyl kvalitní.

6.5. Osobnostní problémy

U osob trestaných se mohou projevit i jiné problémy s vlastní osobností. Jejich život neodvratně zasáhl pobyt ve vězení, popřípadě podmínečné odsouzení. Jejich život této skutečnost poznamenal a to se odráží i na samotné osobnosti těchto lidí. Musí se vypořádat s problémy nejen vlastními, ale i problémy ve svém okolí v rodině. Pokud takto narušeného jedince nedokáže podpořit okolí nebo rodina, je jeho cesta k úspěšnému se zařazení do společnosti velmi složitá. V tomto případě je na místě využít např. Probační a mediační službu jejíž úředníci se intenzivně zabývají těmito problémy a jsou schopni navést člověka na správnou cestu při hledání zaměstnání a jiných problémech. Něco jiného se stane pokud člověk ve vězení stráví velmi dlouhý čas a společnost se natolik změní, že člověk po opuštění věznice vlastně ani není schopen fungovat v této době. Potom se bez cizí pomoci s největší pravděpodobností neobejde. Naopak vyrovnat se s okolními jevy, na které byl člověk zvyklý pokud fungoval v nepříliš příznivém prostředí je těžké. Oprostit se od věcí, které se staly příčinou umístění do vězení. Oddělit se od přátel a kamarádů, nebo alespoň nepodléhat svodům k spáchání trestných činů nebo přečinů, je velmi těžké pro takového člověka. Proto je zde velké riziko recidivy a opakovaného problému s názvem „vězení“.

6.6. Špatné vazby a kontakty z minulosti

Jak jsem již psal v předchozích kapitolách, kontakty z minulosti před pobytem ve výkonu trestu odnětí svobody jsou pro mnoho osob vstupujících do společnosti po propuštění nežádoucím negativním činitelem. Je sice velmi jednoduché říci oprostí se od kontaktů z minulosti, ale pokud se vžijeme do situace bývalého odsouzeného, jen velmi špatně se rozlišuje jaký vliv mělo přátelství či samotný kontakt vliv na trestnou činnost a vůbec na chování před uzavřením do věznice. Pokud se dotyčný člověk přímo nepodílel na trestné činnosti, a vyšel z tohoto činu bez úhony na trestu odnětí svobody, zpravidla nepoznáme jaký vliv to bude na osobu čerstvě propuštěnou z výkonu trestu mít. Většina kontaktů je však považována za ne příliš dobré, protože jinak by dotyčný neskončil ve vězení a proto osoby, se kterými se stýkal před výkonem trestu jsou automaticky považovány za problémové osoby.

Naopak pokud zohledníme délku trestu, lze předpokládat ztrátu mnoha přátel nebo osob, které se doposud s dotyčným stýkaly. Je dokonce možný opačný efekt, kdy se osoby samy nebudou chtít s dotyčným propuštěným „trestancem“, stýkat a automaticky ho zařadí do nežádoucí skupiny osob.

A to vše je pro tohoto jedince zásadní. Setká se pravděpodobněji s jinými problémovými osobami a bude jen otázka času než opět skončí ve výkonu trestu. Verdikt tedy zní , pokud možno přerušit všechny dostupné vazby a kontakty spojené s trestnou činností a ostatními s tím spojenými činnostmi.

Naopak významně prohloubit vztah k rodině, rodinné zázemí je velmi důležitým motorem k opětovnému se zařazení do fungování ve společnosti. Pokud jsou tyto vazby narušeny pobytem ve věznici nebo samotným skutkem spáchaným před umístěním do výkonu trestu, snažit se tyto vazby obnovit případně navázat nově vzniklé vztahy k osobám s bezúhonnou minulostí, které jsou schopni podpořit jednání trestané osoby ve smyslu bezúhonného jednání a nového zařazení se do společnosti.

6.7.Vědomé páchání trestné činnosti

Pachatel trestného činu, který již byl ve výkonu trestu odnětí svobody se při pobytu ve věznici naučil mnoho nového od ostatních odsouzených, kteří s ním přicházeli do styku dennodenně. Pravděpodobně se od nich nenaučil jak se správně chovat ve společnosti, to bychom byli naivní se toto domnívat, ale naopak se přiučil jak lépe páchat trestnou činnost a nenechat se zavřít do vězení. S tím velmi úzce souvisí vědomé páchání další trestné činnosti po propuštění odsouzeného. Jen se z něho stal rafinovanější, zralejší a odhodlanější pachatel, který je ochoten proto aby nemusel do vězení spáchat nějaký čin ještě precizněji a důmyslněji.

Samozřejmě to nemusí být zcela pravda a uchýlí se na dráhu bezúhonného člověka, pokud jeho čin byl nedbalostního nebo neúmyslného charakteru, a byl spáchán pod vlivem nějaké návykové či jiné látky. Další možností je zabezpečení finanční či materiální, které zůstalo skryto před soudním řízením a dotyčná osoba má možnost z tohoto majetku dále žít bez problémů a užívat si nelegálně nahromaděných prostředků z trestné činnosti.

Právě osoby páchající předem připravené trestné činy, které jim mohou přinést tížený dostatek prostředků jsou podle mého, problémem pro současnou společnost. Obyvatelé osoby které jsou intelektuálně dostatečně na výši jsou srozuměni s možnostmi trestu, který by mohlo jejich jednání přinést a přesto jak se říká : „ hrají vabank „ , a pouštějí se do obchodů a jiných činností s vědomím , že se na to nepřijde. Není zde žádný stop efekt , jdou, jak se říká lidově: „ přes mrtvoly „ , dokud se kýžený přínos nedostaví a později si již ani neuvědomují riziko svého jednání.

III.PRAKTICKÁ ČÁST

1.Výzkum – Anonymní dotazník mezi odsouzenými

Otázky

Výzkum byl prováděn ve věznici Kuřim, kde jsou umístěni odsouzení v dozoru a ostraze, specializované oddělení sexuálních deviantů spolupracujících na léčbě, protidrogové oddělení. Jednalo se o 50 odsouzených, kteří anonymně vyplňovali písemnou formou dotazník bez časového omezení.

Obecná charakteristika odsouzeného

Věk, vzdělání, rodinný stav, pokolikáté ve výkonu trestu, počet podmíněčných trestů, etnická skupina, druh trestu.

Vlastní otázky

1. Máte, měl jste strach z výkonu trestu ? Ano/Ne/Nevím
2. Měl výkon trestu výchovný charakter ? Ano/Ne/Nevím
3. Byl trest pro vás ponaučením ? Ano/Ne/Nevím
4. Litujete času, který jste strávil ve věznici ? Ano/Ne/Nevím
5. Budete se chovat po výkonu trestu jinak ? Ano/Ne/Nevím
6. Co Vám nejvíce chybí ve výkonu trestu ?
Peníze/manželka(družka, rodina)/svoboda/kamarádi/nic/dobré jídlo
7. Byl soud spravedlivý ? Ano/Ne/Nevím
8. Budete po výkonu trestu pracovat ? Ano/Ne/Nevím
9. V čem se budete ve výkonu trestu zdokonalovat ?
Vědomosti(vzdělání)/fyzická kondice/sebeovládání(chování)
10. Co je pro Vás hlavní prioritou v civilním životě ?
Peníze/manželka(družka, rodina)/svoboda/kamarádi/nic/dobré jídlo

Vyhodnocení dotazníku

Obecná charakteristika dotazníku

	18-25	25-35	35-45	45 a více
VĚK	8	21	16	5
	NEÚPLNÉ ZÁKLADNÍ	ZÁKLADNÍ	STŘEDNÍ	VYSOKOŠKOLSKÉ
VZDĚLÁNÍ	8	28	11	3
	ŽENATÝ	ROZVEDENÝ	SVOBODNÝ	
RODINNÝ STAV	23	15	12	
	POPRVÉ	DO 2X	DO 4X	VÍCEKRÁT
VE VÝKONU TRESTU PO	5	21	16	8
	NEBYL	JEDNOU	DO 4X	VÍCEKRÁT
PODMÍNEČNĚ ODSOUZEN	5	17	15	13
	OSTRAHA	DOZOR	SPEC. ODD.DROGOVÉ	SPEC.ODD. SEXUALNÍ
DRUH TRESTU	32	13	3	2
	ROMSKÉ	ČESKÉ		
ETNICKÁ SKUPINA	27	23		

Zpracované otázky z dotazníku

OTÁZKA Č.	ANO	NEVÍM	NE		
1	8	12	30		
2	10	13	27		
3	5	10	35		
4	25	9	16		
5	26	11	13		
7	19	13	18		
8	20	14	16		
	PENÍZE	KAMARÁDI	DOBŘE JÍDLO	SVOBODA	RODINA, MANŽELKA, DRUŽKA
6	5	5	6	15	15
	VĚDOMOSTI	FYZIC.KONDICE	CHOVÁNÍ		
9	10	25	15		
	RODINA	SVOBODA	KAMARÁDI	JÍDLO	
10	30	13	5	2	

Z výše uvedeného dotazníku vyplývá:

1. Odsouzení nemají strach z výkonu trestu
2. Trest nemá výchovný charakter.
3. Trest není ponaučením pro odsouzené.
4. Odsouzení litují času, který stráví ve vězení.
5. Budou se chovat jinak po propuštění z výkonu trestu.
6. Ve výkonu trestu jim nejvíce chybí svoboda a rodina, manželka družka.
7. Spravedlivost soudního procesu hodnotí různorodě. Není jednoznačný závěr.
8. Po výkonu trestu se budou většinou snažit pracovat.
9. Ve výkonu trestu budou převážně zdokonalovat fyzickou kondici.
10. Hlavní prioritou v civilním životě je rodina.

Vyhodnocení výzkumu

Výzkumný vzorek je malý, ale je spektrem všech druhů odsouzených nacházejících se ve věznici Kuřim. Proto je potřeba jeho výsledky vnímat komplexně, tak jako by byl prováděn na podstatně větším počtu osob. Obecné vyhodnocení je shrnuto v 10. větách. Z uvedeného vyplývá nízká míra obavy ze ztráty svobody. Ztrátu svobody vnímá většina odsouzených jako, důsledek svého chování a nijak neuvažují o předcházení tomuto stavu. Nad svojí trestnou činností se pozastavují a zamýšlí až po důkladném rozboru jejich případu a zvážení nutnosti jednání, které bylo příčinou spáchání nějakého trestného činu. Zpravidla nedokáží předem zamezit jednání směřujícímu k trestnému jednání. Opakují se umístění jednotlivců ve stejném zařízení během několika málo let. Není to přínosem, protože již znají důvěrně prostředí, ve kterém jsou opakovaně umístěni a o zaměstnancích není ani potřeba mluvit. Pokud je důvod jejich umístění, vzdálenost od místa trvalého bydliště, je také nutno zvážit ostatní hlediska zde uvedená. Zaměstnanci věznic mají také rodiny a děti a povědomí o jejich životě, není příliš dobrá prevence proti korupčnímu jednání a samozřejmě také proti vydírání ze strany vězňů. Věznice by se měli snažit o co nejmenší kontakt pracujících a ostatních vězňů s rodinnými příslušníky zaměstnanců. Při opakovaném uvěznění, by možnost kontaktu s rodinou uvězněného měla být zvažována s větší důkladností. Zvláště je toto nutné zvážit při opakovaném pobytu ve věznici u vězňů s bohatou trestní minulostí a s mizivou nebo žádnou snahou o nápravu. Pokud je toto opomíjeno stávají se věznice jakými si ubytovny, kde jsou vězni navštěvováni a podporováni všemožně rodinami, ač je o ně královsky postaráno. Zde je potom takový systém nenuť ke změně životního stylu, protože se mají za mřížemi dobře. Po opuštění věznice se chovají stejně, jen pobyt uvnitř podléhá co nejvčasnějšímu opuštění brány.

2.Rozhovory s odsouzenými

Předem této části práce bych rád upozornil na malý rozsah, tvořený omezeným počtem odsouzených, se kterými byl prováděn anonymní rozhovor. Přesto je možné tyto data zohlednit při závěrečném popisu problému na který byla celá práce zaměřena, z důvodu dostatečného spektra výběru odsouzených.

Odsouzený č.1

Popis: Věk 21 let Odsouzen podmíněčně: Ne Ve výkonu trestu: poprvé
Stav: svobodný Druh trestné činnosti: majetková
Etnikum: Čech

Rozhovor s tímto odsouzeným nebyl jednoduchý. Svoji trestnou činnost přisuzuje potřebě sehnat peníze na drogy. Pohyboval se mezi kamarády, kteří byli uživateli drog a jak sám uvádí: „Ani neví jak do toho spadl.“ Stal se na drogách závislým, rodina s ním po několika problémech a konfliktech s rodiči přestala intenzivně udržovat styk. A on nedokázal odolat pokušení krást i v domě vlastních rodičů. Trestnou činnost si uvědomuje, ale nepřisuzuje vinu zcela sobě, ale i okolí, kamarádům a rodině. Ve věznici se chce zapojit do programu „Podané ruce“, aby se zbavil závislosti na drogách a uvědomil si souvislost se svojí trestnou činností. Nikdy nepracoval, návštěvní styk udržuje s přítelkyní, s kterou se seznámil ještě před nástupem trestu. Na otázku kolik asi potřeboval peněz na drogy odpovídá: „Někdy 2 jindy 5 tisíc denně, bylo to různé, byly dny kdy jsem nepotřeboval nic.“ Peníze si opatřoval různými krádežemi.

Odsouzený č.2

Popis: Věk 22 let Odsouzen podmíněčně: ANO 1x Ve výkonu trestu: poprvé
Stav: svobodný druh trestné činnosti: majetková
Etnikum: Rom

Odsouzený se na první pohled chová zženštěle a působí dojmem bisexuála. Po několika odpovědích je jasná jeho bisexuální orientace, kterou se v žádném případě netají. Trest přijímá jako nutné zlo za páchaní krádeží, v převážné míře kapesních krádeží. Je drogově závislý od 15 let. Peníze na drogy si obstarával krádežemi, ale také prostitucí. Z rozhovoru vyplývá, že tato činnost je pro něho příjemná a nestydí se za ní. Po propuštění z výkonu trestu hodlá v prostituci pokračovat, protože je to dobře placená práce. Je i mezi ostatními vězni takto vnímán a oblíben. Uvádí, že nikdy nepracoval a pracovat nebude. Peníze si obstará jinak. S rodinou udržuje písemný i osobní kontakt prostřednictvím měsíčních návštěv ve věznici.

Odsouzený č.3

Popis: Věk 39 let Odsouzen podmínečně: ANO 5x Ve výkonu trestu: 7x

Stav: rozvedený Druh trestné činnosti: majetková a násilná

Etnikum: Čech Vzdělání: základní

Odsouzený je již ostřílený vězeň, znalý poměrů ve věznicích. Netají se svojí trestnou činností. Uvádí svoji výbušnou povahu ve spojení s požíváním alkoholu, jako hlavní příčinu jeho pobytu ve věznicích. Neřeší opakovaný pobyt, chce si odsedět to co má a basta. Opakující se pobyt ve věznicích omlouvá svojí povahou, ale napříště neřeší své jednání změnit a vyvarovat se chyb z minulosti. Je to jeho život a on si ho bude žít po svém. Ve výkonu trestu pracuje a zapojuje se do prací pro věznici. Je srozuměn s výší trestu a nedělá problémy. Udržuje kontakt s družkou, která ho navštěvuje ve výkonu trestu.

Odsouzený č.4

Popis: Věk 35 let Odsouzen podmínečně ANO 3x Ve výkonu trestu: 5x

Stav: ženatý Druh trestné činnosti: majetková a násilná

Etnikum: Rom Vzdělání: nedokončené základní

Odsouzený nepovažuje výkon trestu za něco špatného, naopak je vnímán svým okolím jako hrdina, který pro rodinu obětoval svoji svobodu. Uvádí potřebu zabezpečit rodinu a to se mu povedlo, a nyní je řada na rodině, aby se postarala ona o něho. Rodinou nemyslí jen nejbližší příbuzné manželku a děti, ale velkou rozvětvenou rodinu, pro kterou to dělal. Nyní je odsouzen za loupežné přepadení se zbraní. Na svůj čin nahlíží s nadhledem, uvádí že není žádný vrah a zbraň měl jen pro vlastní ochranu. Vlastní čin nepovažuje za něco špatného, cítí se jako „Robin Hood“. Vzal si jen to co se mu nedostávalo a někdo toho měl dost. Do budoucna by se zachoval stejně. Trest považuje za adekvátní a nebránil by se zachovat podobně, kdyby byl ve stejné situaci. Udržuje kontakt s rodinou a dalšími příbuznými.

Odsouzený č.5

Popis: Věk 36 let Odsouzen podmíněčně NE Ve výkonu trestu poprvé

Stav: ženatý druh trestné činnosti: majetková

Etnikum: Čech Vzdělání: vysokoškolské

Odsouzený působí velmi klidně a rozvážně. Zpočátku a své trestné činnosti nechce mluvit. Později uvádí svoji cílenou snahu se zabezpečit na zbytek života i s celou rodinou. Pokud to doba umožňuje, proč toho nevyužít. Je odsouzen za podvod. Naznačuje cílené jednání směřující ke spáchání tohoto činu za účelem obohacení se. Jak uvádí, bylo mu dokonce vyčteno soudkyní, zneužití vysokoškolského titulu ke páchání trestné činnosti. Chtěl se mít dobře bez dřiny. Přesto, že byl odsouzen prý se mu to vyplatilo. Venku na něho čeká žena se dvěma dětmi a :“Já jsem chtěl, abychom se měli dobře.“ Udržuje s ní kontakt, chová se velmi slušně. Je zaměstnán jako režijní administrativní pracovník. Připravuje se na možné podmíněčné propuštění a vše směřuje k jeho úspěšnému proměnění.

Po 3,5 letech je úspěšně podmíněčně propuštěn na svobodu.

Odsouzený č.6

Popis: Věk 25 let Odsouzen podmíněčně: NE Ve výkonu trestu poprvé

Stav: svobodný Druh trestné činnosti: násilná

Etnikum: Čech Vzdělání: nedokončené středoškolské

Odsouzený nebyl ochoten o svých problémech a své trestné činnosti se mnou hovořit. Souhlasil, až po nabídce rozhovoru v přítomnosti ústavního, vězeňského psychologa. Je odsouzen za vraždu mladé ženy (studentky). Svůj čin spáchal jako mladistvý a měl sexuální charakter. Údajně byl do dívky zamilován a ona jeho lásku neopětovala. Svého činu lituje a snaží se zapojit do sexuální léčby, která mu byla soudem nařízena, už ve výkonu trestu. Je to osoba zamlklá, málo komunikující s okolím, zaměřená na vlastní svět. Jeho oblíbeným tématem a zájmem je turistika po české republice. Za čin se stydí a nerad o něm mluví. Trest považuje za přísný, protože mu odebral nejlepší roky života na svobodě. Snaží se zapojit do pracovní činnosti ve věznicí. Kontakt udržuje s babičkou a dědečkem. Otce již nemá. Matka skončila po jeho činu na psychiatrii.

3.Kazuistiky

Odsouzený č.1

Věk: 28 let, rodinný stav: vdovec, vzdělání: střední, etnikum: české

Ve výkonu trestu poprvé, žádné podmíněčné odsouzení.

Osoba byla odsouzena za vraždu své ženy a jejího přítele. Uvedený čin byl spáchán v přítomnosti a s jasným úmyslem osobu zabít.

Ve výkonu trestu odnětí svobody, který odsouzený zprvu vykonával ve zvýšené ostraze, se choval slušně a po několika letech byl na vlastní žádost soudem přerazen do ostrahy. I zde bylo jeho chování slušné a plnil si podmínky stanovené vnitřním řádem věznice a řád o výkonu trestu. Byl i pracovní zařazen. Po 2/3 výše trestu byl odsouzený propuštěn podmíněčně na svobodu.

Komentář

Zde byl jednoznačně splněn účel výkonu trestu a odsouzený se s největší pravděpodobností do výkonu trestu již nevrátí. Svůj čin si uvědomuje, nese za něho plnou odpovědnost a podle toho se i choval ve výkonu trestu.

Odsouzený č.2

Věk 22 let, rodinný stav: svobodný, vzdělání: nedokončené střední, etnikum: české

Ve výkonu trestu poprvé, dvakrát odsouzen podmíněčně

Jmenovaný odsouzený se dopouštěl opakované trestné činnosti. Drobné krádeže, výtržnosti, to byl jeho takřka denní režim, dokud nebyl zadržen policií a obviněn. Nechtělo se mu pracovat, jeho život byl zajímavý, stýkal se s mnoha kamarády, užíval si zábavy naplno. Občasné užívání drog, nebylo výjimkou o alkoholu nemluvě. Byl odsouzen do dozoru na 1,5 roku. Jeho život se umístěním do věznice velmi změnil. Dlouho se nedokázal vyrovnat se ztrátou kamarádů. Posléze si i ve vězeňském prostředí vytvořil kontakty a dokázal se zapojit do skupinových terapií. Jeho chování bylo odpovídající povaze a pobytu v civilním prostředí. Nedokázal se zprvu vyrovnat s autoritou, pořádek a pracovní morálka mu dělaly problémy. Byl často umístován na oddělení výkonu kázeňských trestů. Žádost o podmíněčné propuštění mu byla zamítnuta soudem, pro negativní hodnocení několika zaměstnanců věznice. Věznici opustil po celé výši trestu.

Komentář

Odsouzený si přinesl návyky a chování i do vězeňského prostředí a ani zde se nedokázal dostatečně změnit. Pokud se bude i nadále stýkat se stejným prostředím, jako před výkonem trestu je zde velká pravděpodobnost opakovaného umístění do věznice.

Odsouzený č.3

Věk 27 let, rodinný stav: svobodný, vzdělání: nedokončené základní, etnikum: romské

Ve výkonu trestu potřetí, 5 krát podmíněčně odsouzen

Tento odsouzený je ve vězeňském prostředí velmi často, je to uživatel drog. Jeho spotřeba je vyčíslena 2-5 tisíci korunami denně. Je drogově závislý od 16 let. Ve věznici ve které si odpykává trest odnětí na 3,5 roku v ostraze, je zařazen do specializovaného drogového oddělení. Toto oddělení je odděleno od ostatních odsouzených a má speciální protidrogový program. Spolupráce se sdružením „Podané ruce“ je zde velmi úzká. Odsouzený se snaží zapojovat aktivně do „Programu zacházení“ a plní dobře úkoly, které na něho klade pobyt ve věznici. Spolupracuje se specialisty a snaží se zbavit závislosti na drogách při terapeutické léčbě. Po ½ trestu žádá o podmíněčné propuštění. Je mu vyhověno až po druhé žádosti, po 3 letech výkonu trestu opouští věznici.

Komentář

Je u tohoto člověka záruka zařazení se mezi normální pracující ? Zbaví se tento odsouzený závislosti na drogách ? Je velmi mírné propustit tohoto odsouzeného na podmínku. Není zde zcela zřetelné, co vedlo soudce k tomuto činu. Peníze vynaložené do jeho léčby a práce různých pracovníků věznice, by měla odrazit na zlepšení situace s tímto občanem. Myslím si, že šance která mu byla umožněna stejně nevyužije a s drogou se znovu spřátelí. A to už je jen kousek k trestné činnosti.

Odsouzený č.4

Věk 46 let, rodinný stav: rozveden, vzdělání střední, etnikum : české

Ve výkonu trestu podruhé, 2krát odsouzen podmíněčně

Odsouzený byl odsouzen za znásilnění nezletilého chlapce. Jeho chování je předpisové. Nedává žádnou příčinu k tomu, aby byl kázeňsky trestán. Plní vzorně resocializační program. Zapojuje se do léčebné terapie. Po 2/3 trestu je propuštěn a umístěn na rok do léčebny pro sexuální devianty.

Komentář

I přesto, že je zde vysoká společenská nebezpečnost činu za který byl odsouzený umístěn do věznice, je propuštěn podmíněčně a není oddělen od ostatních lidí. Záruka jeho vyléčení je podmíněna užíváním léků. Tento odsouzený byl již jednou za podobný čin trestán, přesto byl propuštěn podmíněčně jen z důvodu spolupráce na léčbě a vzorného chování. Stačí to společnosti ?

4. Vyhodnocení a interpretace výsledků

Výzkum byl vyhodnocen bezprostředně po kapitole a shrnut v tabulkách.

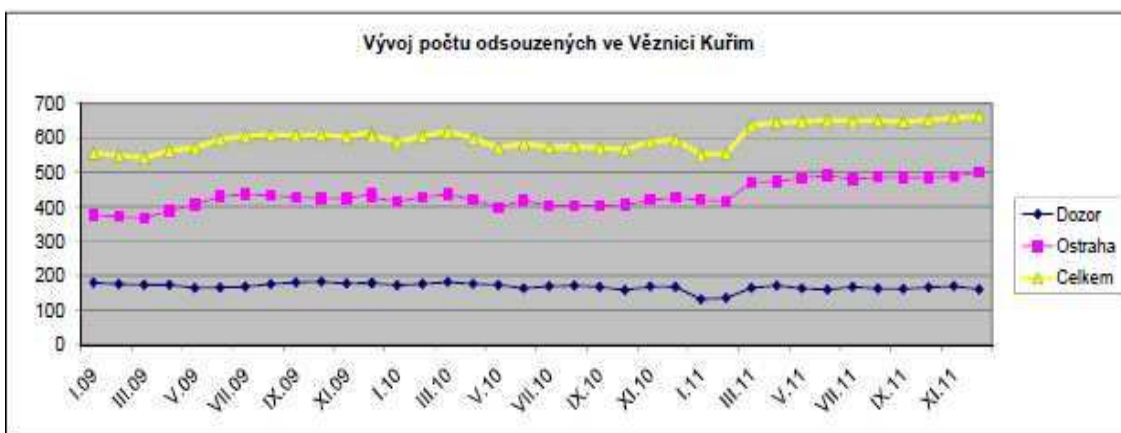
V dalším případě je nutno zmínit přeplněnost věznic. Je ovšem otázkou: „Je podmíněčné propuštění řešením k uvolňování místa ve věznicích?“ Je potřeba hledat příčinu zvyšování počtu odsouzených ne jenom řešit důsledek. Další možná slabost je síla peněz a nezávislost soudu a soudců. Ale toto téma není v této práci nutné rozebírat. Řešením je důslednost a přísné dodržování zákona ve výkonu trestu a určitý tlak na odsouzené. Zatím je spíše prosazováno jemné zacházení s odsouzenými, jen aby se něco nestalo a nebyl důvod ke stížnostem. Je potřeba si uvědomit, proč jsou vlastně tito lidé ve vězení.

Vzorek rozhovorů s odsouzenými je malý, ovšem 18-ti letý pobyt v tomto prostředí je dosti charakteristický na to aby si člověk udělal obrázek o odsouzených lidech a o opakovaném pobytu stejných osob v jedné věznici. Z většiny rozhovorů s vězněnými osobami nebyla nijak znát obava nebo strach z výkonu trestu. Pobyt ve vězení je pro ně přirozeným během událostí, které mohou v průběhu jejich chování nastat a nemají sebemenší důvod se zachovat nějak jinak, aby předešly případnému odsouzení do výkonu trestu. Pro některé odsouzené, zvláště potom z romského etnika je to přirozeným životním cyklem trávit čas ve vězení střídavě s životem na svobodě. Život propuštěného odsouzeného hodnotí jako život, který se nedá žít při přirozeném pracovním cyklu a s běžnými prostředky, které poskytuje standartní zaměstnání. To není do určité míry nic zvláštního, pokud člověk žije z prostředků získaných z trestné činnosti. Je ovšem zarážející fakt, že tito lidé, se netají provozováním takového života, dokonce jsou na něho hrdí a nemají v žádném případě obavy z trestu.

POČTY ODSOUZENÝCH CELKEM V LETECH 1999-2009

ROK	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
POČET ODSOUZENÝ	16126	15571	14737	12829	13868	15074	16077	16179	16647	18100	19374

Graf vývoje počtu odsouzených ve Věznici Kuřim za období od ledna 2009-listopadu 2011

Počet osob se ve Věznici Kuřim v posledním roce začal zvyšovat. Převážně jsou to odsouzení zařazení do výkonu trestu s ostrahou jejichž počet vzrostl za poslední rok více jak o 100. Tím se Věznice Kuřim zařadila mezi nejvíce přeplněné věznice s přeplněností 133%.

IV.ZÁVĚR

1.Resume

Jsem již 18 let příslušníkem vězeňské služby. Za tuto dobu se ve věznici Kuřim vystřídalo mnoho odsouzených. V posledních letech však přibývá odsouzených, kteří se vrátili již po několikáté a netají se životem, který jim přináší potěšení a bohatství, které by jiným způsobem než trestnou činností nedosáhli. Je to jejich filosofie chovat se špatně a užít si výtěžky z trestné činnosti a potom si za to, na co jim přijdou, jdou odsedět něco ve vězení. Tím chci říci, to co spáchají se nerovná tomu za co jsou odsouzeni, spáchají mnohem více, ale je jim většinou dokázána menšina. Jsou odsouzeni většinou na pár let, zpravidla do 5 let, a někdy se jim dokonce podaří propuštění podmíněčně čili dřívější. Možná jsem to pojal až příliš paušálně, ale ve většině případů u majetkové trestné činnosti to tak je.

U těchto lidí jsem nikdy neslyšel o strachu z vězení, o strachu ze ztráty rodiny, ztráty zaměstnání. Tyto hodnoty jim příliš neříkají, a oni sami společnosti většinou nic nedají, právě naopak ji okrádají v civilu i ve věznici, tím že jsou živeni státem a stát musí vynaložit nemalé finance na jejich pobyt za mřížemi a na jejich soudní proces. Pokud bude někdo hovořit o tom že si platí výkon trestu je to směšné to málo co mají za povinnost zaplatit, a ve většině případů jim je tato pohledávka stejně odpuštěna protože je nedobytná. Tito lidé stejně nikdy pracovat nebudou, parazitují na státu a tím i na nás všech ostatních.

Dle mého názoru je hlavní důvod v nedostatečném ošetření činů spáchaných recidivisty, v délce trestu těchto osob a hlavně v samotném pobytu ve věznicích, kdy se tyto lidé mají lépe než pacienti v nemocnicích nebo děti ve školkách. Z toho všeho vyplývá jejich nezájem o veřejné dění ve státě a nedostatek strachu a zábran, které by jim nedovolily páchat trestné činnosti.

Zamysleme se, ale nad jejich motivací, která je vede ke spáchání těchto skutků. Nabízí se zde otázka: „ Jaké hodnoty uznává současná společnost? “,

„ Jsou tou hlavní motivací peníze? “

Na tyto otázky by si měl odpovědět každý sám. V tomto státě, ale přesto existuje zákonodárná a soudní moc, která je hlavním pilířem fungování státu. Nedílnou úlohu samozřejmě hraje rodina a výchova v ní.

2.Anotace

Cílem mé práce bylo zaměřit se na osoby, které se opakovaně objevují ve výkonu trestu odnětí svobody tzv. recidivisty, ale také na osoby kalkulující s výší trestu odnětí svobody. Tyto dvě skupiny se samozřejmě mohou prolínat, je jen na zvážení, která osoba je pro společnost více nebezpečná. Je-li to recidivista páchající drobné majetkové a jiné trestné činy, který také kalkuluje s výší trestu, nebo je-li to prvo-trestaný, který věděl, jaké mu hrozí riziko, postih a přesto spáchal poměrně závažný trestný čin. Zpravidla se jedná o podvod, neodvedení daně, úplatkářství, zpronevěra, korupce, organizovaný zločin. Tyto skupiny osob jsou pro společnost škodlivé samozřejmě obě. Mým cílem bylo nastínit alespoň částečně důvody, které vedou tyto osoby k jednání, které se neslučuje s právními normami danými pro tento stát. Jaká je motivace osob, které často bez sebemenšího zaváhání porušují vědomě zákony? Proč nemají tito lidé strach z výkonu trestu odnětí svobody? Je naše společnost opravdu tak zkažená, a její hlavní hodnotou jsou peníze, majetek a moc, Je splněn výkonem trestu odnětí svobody účel, který má mít odstrašující účinek na osoby páchající trestné činy ?

Annotation

The aim of my work was to focus on those persons, firstly, who are imprisoned repeatedly, so called habitual criminals, and secondly, who take into account the extend of their punishment. Of course, both groups can penetrate each other, it is only the matter of consideration which group is looked upon as more dangerous for the society. If it is the case of a habitual criminal committing minor property or different offences who calculates the extent of his punishment, or a first-time convict knowing the risk level, but nevertheless committing a rather serious crime. They usually are deception, tax fraud, bribery, misappropriation, corruption, organized crime.

Both groups are undoubtedly harmful for any society. My intention was to outline, partly at least, some reasons leading into an action taken by the above mentioned persons, which is incompatible with the acts and laws compliant in a given society. What kind of motif do those persons have to break the law deliberately? Why are they not afraid of being imprisoned? Is our society really so perverted having the money, power and property as the highest values? Does the imprisonment prove its purpose – to deterrent people from committing offences?

3.Literatura:

ZÁKON č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody

ZÁKON č. 40/2009 Sb. trestní zákon ,(140/1961 Sb.)

VNITŘNÍ ŘÁD věznice se vydává v souladu s § 14 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

VYHLÁŠKA Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává ŘÁD VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY podle § 81 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

BOROVIČKA VÁCLAV PAVEL, *Báječní podvodníci*, Vyd. 2. -- Praha : Baronet, 2010. -- 192 s.

ČERNÍKOVÁ, V., MAKARIUSOVÁ, V. *Úvod do penologie*, Praha: SPI, 1997

ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion 1998

ČÍRTKOVÁ, L. a ČERVINKA, F.. *Forezní psychologie*. 1. vyd. Praha

FROMME, *Strach ze svobody*, Z angl. orig. přel. Vlastislava Žihlová. -- 1. vyd. -- Praha : Naše vojsko, 1993. -- 160 s.

FRASER ANGUS, *Cikáni*, [Z angl. orig. přel. Marta Miklušáková]. -- 1. vyd. -- Praha : Lidové noviny, 1998. -- 374 s.

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice,2006, VŠERS.

HOUDEK MIROSLAV, *Zločin v Čechách*, Daranus, 2008. -- 278 s.

ISBN 978-80-86983-49-3

INCIARDI, James A., *Trestní spravedlnost* :Victoria Publishing ,1994

JŮVA VLADIMÍR, *Stručné dějiny pedagogiky*, 1. vyd. -- Brno : Paido, 1997. -- 76 s.

JŮVA VLADIMÍR, *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*,Brno : Paido, 2001. -- 118 s.

LÁSKA VÁCLAV, *Jak se zavírají tuneláři*, Brno : Jota, 2005. -- 191 s. -- K

ISBN 80-7217-366-9

MAREŠOVÁ, A. a kol. *Sonda do problematiky osob poprvé trestně stíhaných a poprvé vězněných*. Institut pro kriminologii a soc. prevenci. Praha: 2004,

MEZNÍK J. a kolektiv: *Základy penologie*. Brno: MU, 1995.

NAKONEČNÝ MILAN , *Motivace lidského chování* : Academia , 1996

NOVOTNÝ PETR , *Epidemie delikvence* : Dialog , 2006,ISBN 80-86761-45-2

POKORNÝ VRATISLAV, *Patologické závislosti*, 2. vyd. -- Brno : Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. -- 96 s.

PRAŠKO JÁN, *Poruchy osobnosti*, -- 1. vyd. -- Praha : Portál, 2003. -- 359 s.

PRIMUSOVÁ HANA, *Zločin jako nemoc*,1. vyd. -- Praha : Grada, 2001. -- 98 s. -- (Zdraví ; Sv. 19)

RIEMANN FRITZ, *Základní formy strachu* , [z německého originálu ... přeložila Eva Bosáková]. -- Vyd. 2. -- Praha : Portál, 2007. -- 199 s. -- (Spektrum)

ŘÍČAN PAVEL, *Psychologie osobnosti*, 3. vyd. -- Praha : Orbis, 1975. -- 324 s. -- (Pyramida), s.183

VOŇKOVÁ, J., CHALUPOVÁ, J.: *Sociální práce s pachateli*, Leges, 1992.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Portál: 2004.870s. s.266,s.37

ŽILÁK KAREL, *Kleptoman* ,1. vyd. -- Brno : Jota, 2007. -- 256 s.

Seznam internetových odkazů:

Sdružení pro probaci a mediaci v justici, Rubikon centrum
<http://www.spj.cz/>

Ministerstvo vnitra České republiky
<http://www.mvcr.cz/>

Vězeňská služba- statistiky

<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/mesicni-statisticke-hlaseni-1233/>

Ostatní:

Konzultace s psychologem p. Jirků, spolupráce na pohovorech s vězni

4.Poznámky

Vysvětlení pojmu Etnikum

Etnikum pojímá jako skupinu jedinců, kteří se od jiných skupin odlišují svou etnicitou neboli souhrnem faktorů kulturních, rasových, teritoriálních a jazykových, dále pak svou historií, sebedojetím, vědomím společného původu a také tím, že jsou jako etnický odlišný vnímání druhými. Někdy se pojem etnikum používá též ve významu národní menšiny, jejichž kultura se liší od kultury většinové, ale etnikum není nutně totožné s národem. Na rozdíl od rasy příslušníci etnika nemají takové fyzické znaky, kterými by se výrazně lišili od příslušníků většiny. Důležitější je spíše odlišnost hodnot, norem, chování a jazyka. Znaky, které příslušníci etnika považují pro sebe za charakteristické, se někdy nazývají etnické vědomí.

<http://www.multikultura.cz/multikulturalni-vychova/vychozi-pojmy/etnikum/>